

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของการสอนซ่อมเสริมด้วย "วิธีสอนน้อง" ที่มีต่อความสามารถในการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การสอนซ่อมเสริม
  - 1.1 ความหมายของการสอนซ่อมเสริม
  - 1.2 จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริม
  - 1.3 ประเภทของการสอนซ่อมเสริม
  - 1.4 หลักการสอนซ่อมเสริม
  - 1.5 วิธีการสอนซ่อมเสริม
  - 1.6 การประเมินผลการสอนซ่อมเสริม
  - 1.7 ประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริม
2. วิธีสอนน้อง
  - 2.1 ความหมายของวิธีสอนน้อง
  - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง
  - 2.3 วัตถุประสงค์ของการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง
  - 2.4 ผลดีของการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง
3. คำควบกล้ำ
  - 3.1 การออกเสียงคำที่ใช้อักษร ร ล ว ควบกล้ำ
  - 3.2 ปัญหาการออกเสียงคำควบกล้ำ
  - 3.3 วิธีแก้ไขการออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัด
  - 3.4 วิธีสอนการออกเสียงคำควบกล้ำที่ถูกต้อง

4. บทร้อยกรอง
  - 4.1 ความหมายของบทร้อยกรอง
  - 4.2 คุณค่าของบทร้อยกรอง
  - 4.3 ประเภทของบทร้อยกรอง
  - 4.4 บทร้อยกรองประเภทกลอนสี่
  - 4.5 บทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11
  - 4.6 การสอนการอ่านบทร้อยกรองในระดับประถมศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมหรือการสอนเพื่อบรรเทา (Remedial Teaching) ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้หลายท่าน ดังนี้

กูต (Good 1973) ให้ความหมายการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า เป็นการสอนที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อให้นักเรียนได้มีประสิทธิผลทางการเรียน เช่น การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการอ่าน

คาร์เตอร์ และแม็คกินเนส (Carter and Mcinnes, 1970, อ้างถึงในพันทิพา อุตยสุข, 2528) กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นกระบวนการแก้ไขข้อบกพร่อง และหาวิธีที่จะพัฒนา หรือบรรเทาข้อบกพร่อง เหล่านั้นให้หมดสิ้นไป

เดอลิว อี โคชีวาร (Deloise E. Kochevar, 1975, อ้างถึงในประคอง สุทธสาร, 2534) ได้ให้ความหมายว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน ซึ่งมีวิธีการเตรียมวิธีการที่จะแก้ไขให้ถูกต้องเพื่อให้ผู้เรียนหยุดนิสัย หรือการกระทำผิด ๆ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องไว้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน มีความสามารถด้านการเรียนที่ดียิ่งขึ้นไปอีก

อัมไพ สุจริตกุล (2516) ให้ความหมายของการซ่อมเสริมไว้ว่า คือ การสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง และเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ให้แก่เด็ก เป็นการสอนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู

ศรียา - ประภัสสร นิยมธรรม (2525) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่า การสอนซ่อมเสริม เป็นบริการที่แยกจากชั้นเรียนปกติเป็นการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ และ/หรือ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู การสอนแบบ

นี้จึงมักทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า เป็นการสอนกรณีพิเศษ นอกเหนือไปจากการสอนตามปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในตัวนักเรียน

ดังนั้น ความหมายของการสอนซ่อมเสริม จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนที่จัดให้กับนักเรียนที่มีข้อบกพร่องและประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียน โดยมุ่งแก้ไขข้อบกพร่อง และเพิ่มประสิทธิผลในการเรียน และในขณะเดียวกันอาจจะเป็นการจัดชั้นเพื่อให้นักเรียนโดยทั่ว ๆ ไป ได้มีการเรียนและทักษะเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยอาจจัดเป็นการสอนรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่หลักสูตรปัจจุบัน ได้กำหนดไว้เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน อันเนื่องมาจากการที่หลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้หลายท่าน เช่น

อ่ำไพ สุจริตกุล (2516) บุญทัน อยู่ชมบุญ (2529) และสันทนา นิพนธ์พิทยา (2527) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ อีกทั้งการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ชนะจุดอ่อนของตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนแข่งขันกับตนเองจนสามารถเรียนได้ดีขึ้นกว่าเดิม ประสบความสำเร็จมากขึ้น และก้าวไปถึงขีดความสามารถที่แท้จริงของตนเอง
3. เพื่อจัดปัญหาต่างๆของโรงเรียน อันเนื่องมาจากนักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อน แล้วกลายเป็นตัวก่อกวนในภายหลัง

นอกจากนี้แล้วนักการศึกษาชาวต่างประเทศ คือ เดอลัวร์ อี โคชีวาร (Deloise E. Kochevsr, 1975, อ้างถึงในประคอง สุทธสาร, 2534) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า

1. เพื่อช่วยให้ผู้เรียน สามารถเรียน ได้ตามความสามารถที่แท้จริงของตนเองอย่างเต็มที่
2. เพื่อช่วยให้ผู้เรียน สามารถแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนหรือจุดอ่อนของตนเอง

3. เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านต่างๆของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริมนั้น คือ ต้องการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ให้สามารถพัฒนาตนเอง ได้ดียิ่งขึ้นตามความสามารถของตน

ประเภทของการสอนซ่อมเสริม

การแบ่งประเภทของการสอนซ่อมเสริม ได้มีนักการศึกษาหลายท่านแสดงความคิดเห็นไว้ เช่น

ออตโต (Otto, 1973) ได้แบ่งประเภทของการสอนซ่อมเสริมไว้ 4 ประเภท คือ

1. การสอนเพื่อแก้ไข เป็นการสอนในชั้นปกติ ผู้สอนอาจเป็นครูประจำชั้น หรือประจำวิชาจะสอนเมื่อนักเรียนทั้งชั้นหรือส่วนใหญ่ในชั้น เข้าใจผิดในเนื้อหาบางอย่างหรือเรียนอ่อนกว่าที่ควรในบางเรื่องบางวิชา ผู้สอนต้องวิเคราะห์ปัญหา แล้วนำเทคนิคการสอนซ่อมเสริมมาแก้ปัญหา นั้น ๆ

2. การสอนเด็กที่บกพร่อง เป็นการสอนที่แยกเด็กออกจากชั้นเรียนปกติ การสอนประเภทนี้ มักจะทำเป็นรายบุคคล หรือจัดเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะของข้อบกพร่องที่ปรากฏอย่างเดียวกัน เช่น การเรียน การอ่าน การพูดไม่ชัด

3. การสอนแบบปรับสภาพ เป็นการสอนเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ เด็กประเภทนี้มีความสามารถเรียนรู้ในแวดวงจำกัด เนื้อหาและวิธีการสอนจะต้องปรับปรุงให้ใกล้เคียงกับความสามารถในการเรียนของเขา ความคาดหวังในตัวเด็กต้องแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพราะเด็กจะเรียนได้ช้า

4. การสอนเร่ง หรือการสอนเพิ่ม เป็นการสอนเด็กฉลาด หรือเด็กที่มีสติปัญญาสูง แต่ไม่ได้ใช้ความสามารถทางปัญญาย่างเต็มที่ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากการไม่ได้รับการยอมรับ มีปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนหรือมีปัญหาทางอารมณ์ การจัดการศึกษาให้เด็กประเภทนี้มีลักษณะพิเศษออกไปซึ่งมี 3 วิธี คือ

ก. การเรียนเร็ว เช่น ให้เด็กเรียนก่อนเกณฑ์อายุ การเรียนข้ามชั้น หรือการสอบเทียบความรู้ เป็นต้น การสอนแบบนี้มักจะเป็นการสอนเด็กที่ให้เด็กศึกษาด้วยตนเอง ครูจะเป็นเพียงผู้คอยแนะนำหรือแนะแนวเฉพาะเรื่องที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเท่านั้น

ข. การเรียนเพิ่ม เป็นการเรียนเพิ่มเติมวิชาที่เรียนไปแล้ว มีการเพิ่มเติม

เนื้อหาในแต่ละวิชาเข้าไปในหลักสูตรตามปกติ อาจมอบหมายงานให้ทำเป็นพิเศษ ให้อ่านเพิ่มเติม หรือให้เรียนพิเศษนอกชั้นเป็นต้น

ค. การเรียนเฉพาะ เป็นการเรียนเพื่อเสริมทักษะบางด้านเป็นพิเศษตามความถนัด และความสามารถของเด็ก มักใช้ในกรณีที่ต้องการคัดเด็กเฉพาะกลุ่มออกไปเพื่อสอนพิเศษ

อัญชลี แจ่มเจริญ และสุกัญญา ธารีวรรณ (2523) ได้แบ่งประเภทของการสอนซ่อมเสริมไว้ 2 ประเภท คือ

1. การสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน ไม่ทันเพื่อน เพื่อให้เรียนได้ทันเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน หรือทันตามโครงการที่กำหนดไว้

2. การสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กฉลาด ให้ได้ใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่ได้เต็มที่ เป็นไปในแนวทางที่ถูกที่ควรและมีประโยชน์

นอกจากนี้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้กล่าวถึงการสอนซ่อมเสริม ในคู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยแบ่งการสอนซ่อมเสริมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสอนซ่อม เป็นการสอนนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนไม่ทันเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อให้ทันเพื่อนเหล่านั้น สามารถเรียนได้ทันเพื่อนที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกัน

2. การสอนเสริม เป็นการสอนนักเรียนที่ฉลาดให้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและสังคม

จะเห็นได้ว่า การแบ่งประเภทของการสอนซ่อมเสริมนั้น ได้ยึดเอาจุดมุ่งหมายของการสอนเป็นสำคัญ การสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั้น ครูผู้สอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจสภาพความต้องการของนักเรียนเป็นอย่างดี จึงจะสามารถดำเนินการสอนซ่อมเสริมได้อย่างถูกต้อง หน้าที่ของครู คือ ให้ความสนใจกับปัญหาของนักเรียนแต่ละคนซึ่งอาจแตกต่างกันไป แล้วรวบรวมเอาปัญหาเหล่านั้น มาพิจารณาหาทางแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

หลักการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนที่แตกต่างไปจากการสอนตามปกติทั้งจุดมุ่งหมาย และวิธีสอน การจัดสอนซ่อมเสริมให้ประสบความสำเร็จจึงต้องมีหลักการสอนที่ดีและถูกต้องเหมาะสม มีผู้เสนอหลักการสอนซ่อมเสริมไว้หลายประการด้วยกัน เช่น

บอนด์ และทิงเกอร์ (Bond and Tinker, 1957) ได้กำหนดหลักการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้

1. การจัดการสอนซ่อมเสริม จะต้องคำนึงว่าผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนสอนในเรื่องใดบ้าง
2. การจัดโปรแกรมการสอนซ่อมเสริมจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. การสอนซ่อมเสริมจะต้องเป็นการสอนที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า
4. ควรจะได้มีการพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้เรียน
5. อุปกรณ์และแบบฝึกหัดจะต้องมีความเหมาะสมกับเรื่องและผู้เรียนต้องการให้มีการจัดการสอนซ่อมเสริม
6. กระบวนการในการจัดการสอนซ่อมเสริมจะต้องมีความพอเหมาะพอควร
7. การสอนซ่อมเสริมควรใช้เทคนิคการสอนหลายๆแบบ
8. การสอนซ่อมเสริม ควรเป็นการจัดการสอนเฉพาะเรื่อง มิใช่เป็นการจัดการสอนโดยทั่ว ๆ ไป

แฮร์ริส (Harris, 1971) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการสอนซ่อมเสริมไว้ ดังนี้

1. เริ่มต้นจากปัญหาและสภาพที่เป็นอยู่ของผู้เรียน
2. ในการใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ จะต้องมีความยืดหยุ่น และปรับให้เหมาะสมกับปัญหาของผู้เรียน
3. การสอนซ่อมเสริมควรมีกิจกรรมและอุปกรณ์หลายๆอย่าง เพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายของผู้เรียน
4. ให้นักเรียนแข่งขันกับตัวเองมากกว่าแข่งขันกับเพื่อนในกลุ่ม
5. ผู้เรียนต้องได้ทราบความก้าวหน้าของตนเองทุกกระยะอย่างสม่ำเสมอ
6. ต้องให้ผู้เรียนเรียนด้วยความพึงพอใจ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524) ได้เสนอหลักการสอนซ่อมเสริมไว้ ดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องรู้ข้อบกพร่องของนักเรียน เพื่อจะได้ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ถูกวิธี จึงต้องมีการสำรวจข้อบกพร่องของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การทดสอบ หรือจากการสอบถาม เมื่อรู้จุดอ่อนของนักเรียนแล้วจึงลงมือทำการสอน และเมื่อสอนไประยะหนึ่ง จึงลงมือทดสอบซ้ำอีก เพื่อให้รู้ถึงความงอกงามของผู้เรียน

2. การสอนซ่อมเสริมจะต้องเริ่มจากสิ่งที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่นักเรียนยังไม่รู้ ครูจะต้องรู้พื้นฐานและประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อจะได้จัดแบบเรียนได้เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ให้นักเรียนได้เรียนตรงกับความบกพร่องเฉพาะอย่างของเขา ครูจะต้องเอาผลการทดสอบมาพิจารณาเป็นแนวทางที่จะช่วยเหลือแก้ไขผู้เรียนให้เกิดความก้าวหน้ามากขึ้นตามลำดับ

3. เลือกวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีสอนให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ในการสอนซ่อมเสริมครูจะต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และพยายามเปลี่ยนแปลงเทคนิค วิธีสอน ตลอดจนกิจกรรมที่เคยใช้กับเด็กปกติให้เหมาะกับผู้เรียนมากที่สุด

4. ครูจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียนให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่น และเชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งดีกว่าการบังคับหรือการทำโทษโดยครูควรยึดหลักดังนี้ คือ

4.1 ให้นักเรียนเข้าใจครูได้ถูกต้องว่า ครูเป็นผู้ให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักเรียน พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือและความเป็นเพื่อนแก่นักเรียนเสมอ โดยครูต้องเป็นกันเองกับนักเรียนและสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ดี

4.2 ให้นักเรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติจริง และมีโอกาสประสบความสำเร็จในงานที่ทำนั้น โดยเริ่มจากงานง่าย ๆ ไปท่างานยาก มีการให้กำลังใจ และคำชมเชย ให้นักเรียนได้ประเมินผลตนเอง เพื่อให้รู้ความก้าวหน้าของตน ซึ่งครูอาจทำได้โดย

ก. ชี้แจงข้อบกพร่องเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ

ข. ทำกราฟหรือแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าของนักเรียน

5. ให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง ให้เกิดความภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง และส่งเสริมให้เกิดความพยายามมากขึ้น

6. ควรเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนต่าง ๆ การใช้วิธีการสอนซ้ำซากต่าง ๆ ถ้านักเรียนไม่เข้าใจ จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและหมดกำลังใจ

7. ฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือกันเอง อาจเป็นนักเรียนชั้นเดียวกันที่เรียนทัน หรือเรียนเก่ง ให้ช่วยเหลือเพื่อน หรือนักเรียนชั้นสูงกว่า เมื่อมีเวลาว่างให้มาช่วยเหลือนักเรียนรุ่นน้องจะทำให้นักเรียนเข้าใจดี และใช้ภาษาในระดับเดียวกันทั้งนี้ครูจะต้องคอยดูแลด้วย

จากการสอนซ่อมเสริมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การสอนซ่อมเสริมต้องเริ่มจากความต้องการ ความเหมาะสม และปัญหาของ

ผู้เรียน

2. การสอนซ่อมเสริมจะต้องให้ความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเปิดโอกาสให้มีการทำงานเป็นกลุ่มบ้าง เพื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. การสอนซ่อมเสริมต้องมีการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า
4. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนต้องมีหลาย ๆ อย่าง เพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายของผู้เรียน
5. กิจกรรมสำหรับการสอนซ่อมเสริม จะต้องน่าสนใจ สนุก และไม่ซ้ำซาก
6. การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนเฉพาะเรื่อง มิใช่การสอนทั่ว ๆ ไป

วิธีการสอนซ่อมเสริม

กระทรวงศึกษาธิการ (2523) ได้เสนอแนะวิธีการสอนซ่อมเสริมไว้ในคู่มือ การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไว้สอดคล้องกับ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2529) ดังนี้

1. นักเรียนสอนกันเอง โดยคัดเลือกนักเรียนเก่งช่วยสอนนักเรียนอ่อน หรือนักเรียนที่ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย อาจสอนแบบตัวต่อตัว หรือสอนเป็นกลุ่มย่อย ข้อดี ของการให้นักเรียนสอนกันเอง คือ นักเรียนใช้ภาษาเดียวกัน ทำให้เข้าใจง่ายกว่าภาษาที่ครูใช้ และยังทำให้นักเรียนที่ช่วยสอนมีความเข้าใจบทเรียนมากขึ้น การคัดเลือกนักเรียนที่ช่วยสอนนอกเหนือจากจะเลือกนักเรียนเก่งในชั้นเดียวกันแล้ว อาจใช้นักเรียนที่อยู่ในชั้นที่สูงกว่าก็ได้

2. การสอนแบบตัวต่อตัว การสอนซ่อมเสริมแบบตัวต่อตัวระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน สามารถจะชักจูงความสนใจของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด และสอนได้ตามปัญหาของผู้เรียน ผู้สอนนอกจากจะเป็นครูประจำชั้น หรือประจำวิชาแล้ว อาจใช้ครูอื่น ๆ ได้ก็ยิ่งดี เพราะผู้สอนจะได้รับความรู้แก่นักเรียน ในแนวที่ต่างไปจากเดิม

3. การทดสอบเป็นกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกควรจัดนักเรียนที่มีปัญหาเหมือนกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กลุ่มหนึ่งประมาณ 2-3 คน ผู้สอนอาจใช้วิธีสอนและให้งานสลับหมุนเวียนกันไปทีละกลุ่มข้อดี คือ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะช่วยกันแก้ปัญหาความเข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน ร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้ใครมีความรู้สึกว่ามีปมเด่นหรือปมด้อย ผู้สอนนอกจากจะให้ครูผู้สอนประจำวิชาอยู่แล้วก็อาจเปลี่ยนให้ผู้อื่นสอนแทนก็ได้

4. การใช้แบบเรียนสำเร็จรูปในกรณีที่ผู้สอนพบว่า นักเรียนมีปัญหาการเรียนในบาง

เรื่องก็อาจจะใช้แบบเรียนสำเร็จรูปแบบง่ายเป็นสื่อการเรียน โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องอ่าน ทำแบบฝึกหัดและตรวจคำตอบของตนเอง ในแบบฝึกหัดสำเร็จรูปนั้น

5. การใช้สมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเองซึ่งคล้ายแบบเรียนสำเร็จรูป เพราะเริ่มต้นด้วยการให้แบบเรียน แล้วให้แบบฝึกหัดต่อจากนั้นจึงเฉลยคำตอบ ลักษณะที่แตกต่างกันก็คือ สมุดแบบฝึกหัดมีแบบฝึกหัดมากกว่าบทเรียนสำเร็จรูป เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกหัด เป็นการฝึกทักษะได้มากยิ่งขึ้น

6. การให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติมภายหลังวินิจฉัยปัญหา ถ้าพบว่านักเรียนมีความเข้าใจ แล้วแต่สมควรได้รับการฝึกทักษะเพิ่มขึ้นอีก ผู้สอนอาจใช้วิธีมอบหมายงานให้ทำเช่น ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมโดยจะทำที่โรงเรียน หรือที่บ้านตามความเหมาะสม

7. การเขียนคำถามเอง โดยการมอบหมายงานให้นักเรียนอ่านบทเรียนแล้ว เขียนคำถามจากบทเรียน หลังจากนั้นก็เขียนคำตอบลงบนอีกด้านหนึ่ง เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้นักเรียนจับคู่เพื่อฝึกโดยการถามตอบ เริ่มด้วยปัญหาของตนเอง เสียก่อนต่อจากนั้นจึงถามตอบ โดยใช้คำถามของเพื่อน

8. การใช้โฮสต์ทัศนูปกรณ์

9. การเฉลยข้อสอบ เป็นการสอนซ่อมเสริมวิธีหนึ่ง ถ้าครูได้นำผลการวิเคราะห์ข้อสอบมาประเมินแล้วหาความถี่ ตอนใดที่นักเรียนผิดมากควรเน้นมาก พยายามซักถามนักเรียนที่เรียนอ่อนถึงวิธีคิด จะช่วยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนมีโอกาสซ่อมข้อบกพร่องได้

นอกจากนี้ สุรัชย์ ชวัญเมือง (2522) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงวิธีการสอนซ่อมเสริมว่าสามารถทำได้อีก ดังนี้

1. การให้นักเรียนอ่านหนังสืออื่นที่นอกเหนือจากตำราเรียนเพิ่มเติม เพราะ หนังสือแต่ละเล่มให้ความกระจ่างในเนื้อหาแตกต่างกัน บางครั้งอ่านเล่มหนึ่งไม่เข้าใจ อาจจะอ่านอีกเล่มหนึ่งเข้าใจก็ได้

2. การให้นักเรียนเล่นเกมตามเนื้อหาที่ครูต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการนี้นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติเอง

จากวิธีการสอนซ่อมเสริมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิธีการที่สามารถนำมาสอนซ่อมเสริมนั้น มีดังนี้

1. ให้นักเรียนสอนกันเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยควบคุมดูแล
2. ครูผู้สอนสอนแบบตัวต่อตัวกับนักเรียน

3. จัดการสอนเป็นกลุ่มย่อย ให้กลุ่มมีบทบาทในการสอน
4. ให้นักเรียนเรียนเอง โดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป
5. ให้นักเรียนทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดเพิ่มเติม

จะเห็นได้ว่าการสอนซ่อมเสริม ครูสามารถใช้วิธีการต่างๆ ได้หลายวิธี การสอนจะ
ได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนซึ่งจะต้องทำความเข้าใจในวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือ
นักเรียนให้มีผลการเรียนดีขึ้น และขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายในโรงเรียน ตั้งแต่ครู
ประจำชั้นจนถึงผู้บริหาร โรงเรียนด้วย

การประเมินผลการสอนซ่อมเสริม

การประเมินผลการสอนซ่อมเสริมนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกขั้นหนึ่งที่จะทำให้ทราบ
ว่าการสอนซ่อมเสริมได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ดังนั้น ครูผู้สอนซ่อมเสริมจึงต้องมีวิธีการ
ประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดกรมวิชาการ (2523)
ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า ครูสามารถทำการประเมินผล
ได้หลายวิธีด้วยกันตามความเหมาะสมของ เนื้อหาและกิจกรรมของจุดประสงค์นั้นๆ ซึ่งอาจทำได้ดังนี้
คือ

1. การสังเกต ใช้ในการประเมินผลจุดประสงค์ที่ต้องอาศัยความคล่องแคล่วในการ
ปฏิบัติงาน
2. การตรวจผลงาน โดยการมอบหมายงานให้นักเรียนไปทำแล้วใช้การตรวจผลงาน
เพื่อการประเมินผลได้
3. การสัมภาษณ์ ผู้สอนอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์นักเรียน หลังจากที่มีมอบหมายกิจกรรม
ให้ไปปฏิบัติแล้ว
4. การสอบข้อเขียน ควรเป็นการทดสอบอย่างสั้น ๆ เฉพาะเรื่องที่สำคัญ และใช้
เพื่อการทดสอบที่ต้องการความแม่นยำ

การประเมินผลการสอนซ่อมเสริมดังกล่าวนี้ ต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่าจะเลือกใช้วิธีใด
จึงจะเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนและกิจกรรมที่ได้กระทำ การประเมินผลที่ดีต้องคำนึงถึง
ประสิทธิภาพที่จะได้รับ และเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะทำได้ การประเมินผลการเรียนซ่อมเสริมเป็น
วิธีการขั้นสำคัญซึ่งครูจะต้องกระทำอย่างจริงจัง ดังคำกล่าวของ ไพศาล หวังพานิช (2521)
ที่ว่า "ครูนอกจากจะทำการสอนตามปกติแล้ว จะต้องมีการสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สามารถทราบ

ว่านักเรียนคนใดเรียนรู้ช้า หรือเรียนไปได้ไม่ถึงระดับที่ต้องการ เพื่อที่จะได้ปรับปรุงการสอน
ซ่อมเสริมให้มีประสิทธิภาพ.."

ประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริม

พันทิพา อุทัยสุข (2528) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริมซึ่งสอดคล้องกับ
ประคอง สุทธาร (2534) ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเรียนทันเพื่อนในชั้น ลดความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยลงไป
ทำให้มีความสุขในการเรียน
2. ทำให้นักเรียนเรียนดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อแข่งขันกับตนเอง นักเรียนจะรู้สึกภูมิใจในผล
ความก้าวหน้าของตน
3. ทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งอยู่แล้ว เรียนได้ดียิ่งขึ้นตามความสามารถของตน
4. ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะปัญหาทางพฤติกรรม อันเป็นผลเนื่อง
มาจากเด็กที่เรียนอ่อนแล้วสร้างปัญหาขึ้นในชั้นเรียน หรือในโรงเรียน

สรุป ประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริม คือ มุ่งให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น ซึ่งจะ
ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียนได้ เช่น ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน
 เป็นต้น

วิธีสอนน้อง

ความหมายของวิธีสอนน้อง

วิธีสอนน้อง หมายถึง วิธีที่ให้นักเรียนชั้นสูงกว่า หรือเรียกว่า "พี่" มาสอนนักเรียน
ชั้นต่ำกว่า หรือเรียกว่า "น้อง" ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ครูกำหนดให้และในขณะดำเนินการ
สอนด้วยวิธีสอนน้องนั้นครูจะเป็นผู้คอยดูแลอย่างใกล้ชิด

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้นักเรียนสอนกันเอง
หรือการเรียนการสอนที่ให้เพื่อนช่วยสอนนั่นเอง ทั้งนี้เพราะนักเรียนชั้นสูงกว่า หรือ "พี่" และ
นักเรียนชั้นต่ำกว่า หรือ "น้อง" ก็คือ นักเรียนในโรงเรียนเดียวกันและนักเรียนชั้นสูงกว่า หรือ
"พี่" ก็คือเพื่อนรุ่นพี่ของนักเรียนชั้นต่ำกว่า หรือ "น้อง" นั่นเอง ดังนั้น แนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับการให้นักเรียนสอนกันเอง หรือการให้เพื่อนช่วยสอน จึงนำมาใช้กับการสอนด้วย
วิธีสอนน้องได้เช่นกัน

การเรียนการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง

การเรียนการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง เป็นเทคนิคการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายบทบาทการสอน (Decentralization of Teaching) และแนวคิดเกี่ยวกับการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (Individualization of Instruction) การให้นักเรียนช่วยสอนนั้น มิได้หมายถึงการให้นักเรียนมายืนหน้าชั้นแล้วทำหน้าที่สอนทุกอย่างแทนครู แต่หมายถึงการให้นักเรียนสอนเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ และให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกันและกัน

อลิซาเบท แอน เฮอเรีย (Elizabeth Ann Hurley, 1983) ได้ให้ความหมายของวิธีการสอนนี้ว่า เป็นยุทธวิธีในการสอนซึ่งเกี่ยวพันกับเรื่องการสับเปลี่ยนบทบาทของครู และนักเรียนและประโยชน์ที่ได้รับ คือ การเรียนรู้ซึ่งเกิดจากแรงกระตุ้นภายในในนักเรียนผู้สอนขณะทำการสอน และในนักเรียนผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

โจนส์ คอย เอ โรม (Jones Coy Aa Rom, 1982) กล่าวว่า การสอนโดยวิธีให้นักเรียนช่วยสอนเป็นการสอนที่คิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสอนกันเองวิธีการสอนดังกล่าวมีรากฐานมาจากแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group dynamics)

แอน ซี แคนด์เลอร์ (Ann.C, Candle, 1981) กล่าวว่า การสอนแบบให้นักเรียนช่วยสอนเป็นยุทธวิธีที่ครูพยายามเข้าถึงความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นและทำให้ครูไม่ต้องพะวงกับนักเรียนที่เรียนช้ากว่าผู้อื่น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะใช้ได้โดยมิได้วางแผนไว้ล่วงหน้าสิ่งที่ครูควรคำนึงถึง คือ การเลือกนักเรียนผู้สอน นักเรียนผู้เรียน และให้นักเรียนผู้สอนเข้าใจบทบาทของตนอย่างถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป การเรียนการสอนโดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง หมายถึง ยุทธวิธีหรือเทคนิคในการสอนที่มีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และเรื่องการสับเปลี่ยนบทบาทของครูกับนักเรียน เป็นการสอนที่ครูพยายามเข้าถึงความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเลือกนักเรียนผู้สอน นักเรียนผู้เรียน และการฝึกนักเรียนผู้สอนให้เข้าใจบทบาทของตน

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง

แนวความคิดที่เกี่ยวกับวิธีการให้นักเรียนสอนกันเองนั้น ในต่างประเทศจากหลักฐานที่ค้นพบปรากฏว่าได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในยุคของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในประเทศอังกฤษจาก

บันทึกของ คิวติเลียน (Paolitto, 1976, citing Quintilian) ในหนังสือ อินสติตูติโอ โอราทอเรีย (Institutio Oratoria) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการให้เด็ก อ่อนวัยกว่าเรียนบทเรียนจากเด็กที่โตกว่า และต่อมาในปี ค.ศ. 1530 ตรอทเซนดอร์ฟ (Paolitto, 1976, citing Trotzendorf) ครูชาวเยอรมันได้ใช้วิธีการสอนโดยใช้เด็กสูงอายุนำช่วยสอนเด็ก อ่อนวัยกว่า การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอย่างใหญ่หลวงต่อการให้เด็ก สอนกันเองเกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษในตอนปลายศตวรรษที่ 18 ทั้งนี้ เพราะเกิดสภาวะการขาดแคลนครู ในห้องเรียนห้องหนึ่ง ๆ มีนักเรียนเป็นร้อยต่อครูหนึ่งคน หนังสือเรียน วัสดุอุปกรณ์ก็มีจำกัด แลงคาสเตอร์ (Paolitto, 1976, citing Lancaster, 1906) จึง ได้จัดทีมฝึกเด็กนักเรียนที่มีอายุสูงกว่าไปช่วยสอนและฝึกนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

ในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1820 วิลเลียม เบนเลย์โฟล (Paolitto, 1976, citing William Bentley Fowle, 1966) ได้เริ่มสนใจในคุณค่าของการให้เด็ก สอนกันเอง และคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เขาได้เสนอให้มีการสอนกันเอง ของนักเรียนด้วยวิธีที่เป็นระบบขึ้น และเขาได้ให้ทัศนะว่าแม้แต่ครูที่มีเวลาอย่างเพียงพอในการ สอนเด็กก็ควรจะได้นำเอาวิธีการให้เด็กสอนกันเองมาใช้ เพราะการสอนกันเองของเด็กจะช่วย ให้เด็กได้รับประโยชน์ทางด้านวิชาการทั้งสองฝ่าย และวิธีการสอนการเรียนเช่นนี้ถือว่าเป็น ลักษณะหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เบนจามิน ไรท์ (Paolitto, 1976, citing Benjamin Wright, 1960) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีส่วนช่วยให้นักการศึกษาหันมาสนใจ ในการสอนวิธีนี้ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ทำให้การสอนโดยวิธีการให้เด็กสอนกันเอง ได้ รับความสนใจและนำมาปฏิบัติ ทั้งนี้จากความคิดของเขาที่ว่าประสบการณ์ในการสอนตอนเด็ก ๆ ของนักเรียนจะมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของนักเรียนในการที่จะเข้ามาเป็นครู ซึ่งนับว่าเป็น การช่วยแก้ปัญหาสภาวะของการขาดแคลนครูได้อย่างดียิ่ง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา วิธีการสอนโดยให้เด็กสอนกันเองก็ถูกพัฒนาและนำมา ใช้แตกต่างกันออกไปตามจุดมุ่งหมายและวิธีการโดยมุ่งความสนใจไปยังเด็กที่มีความล้าหลัง เช่น เด็กในท้องที่ยากจน เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เด็กที่มีปัญหาในด้านความประพฤติ และ นักการศึกษาหลายท่านก็ได้แสดงความคิดเห็นในเชิงสนับสนุน โดยชี้ให้เห็นคุณค่าของการให้นักเรียน สอนกันเอง ดังเช่น เดวิดสัน (Davidson, 1974) ได้เขียนบทความสรุปได้ว่า ถ้านักเรียน สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มาให้เพื่อน ๆ ของเขาฟังด้วยภาษาของตนเอง (Own Language) และในรูปแบบของเขาเองแล้ว เขาจะเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในความรู้ทั้งหมดเพราะ

ว่าการพูด หรือการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะทำให้ผู้พูดเข้าใจ และมองเห็นอย่างชัดเจนว่า ความคิดรวบยอด (Concept) ของเรื่องนั้น ๆ คืออะไร ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ยัง (Young, 1972) ที่กล่าวว่านักเรียนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากกันและกันมากมายจากการให้นักเรียนสอนกันเอง การเรียนรู้จากกันและกันของนักเรียนจะทำให้เกิดความเข้าใจดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดจาสื่อสารกันนั้น สามารถสื่อความหมายเข้าใจได้ดีและเหมาะสมกว่าภาษาของครู เนื่องจากวัยของนักเรียนใกล้เคียงกันนอกจากนี้ดิลเนอร์ (Dillner, 1971) ยังพบอีกว่าถ้าให้นักเรียนอาสาสมัครที่เรียนดีเป็นผู้ช่วยสอนนักเรียนที่เรียนอ่อนจะช่วยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเกิดพลังและยังมีเจตคติที่ดีอีกด้วย

สิวาไซลัม (Sivasailam, 1973) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นคุณค่าของการให้นักเรียนสอนกันเอง เขากล่าวว่า ผลที่เกิดขึ้นในทางบวกต่อนักเรียนผู้ได้รับการสอนจากเพื่อนเห็นได้อย่างเด่นชัด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนผู้รับการสอนได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากนักเรียนผู้สอน นอกจากนี้ นักเรียนทั้งสองฝ่ายยังใช้ภาษาพูดในระดับเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น นักเรียนผู้ทำหน้าที่การสอนก็เข้าใจปัญหาของนักเรียนผู้รับการสอนเพราะลักษณะของปัญหาคลายคลึงกับปัญหาที่ตนเองเคยประสบ และทั้งสองฝ่ายต่างก็รู้สึกเป็นอิสระในการซักถามและสำรวจปัญหาต่าง ๆ ใน การเรียน โดยไม่ต้องเกรงว่าจะเป็นที่ตลกขบขันของใคร ทั้งนี้เพราะสัมพันธภาพของนักเรียนทั้งสองฝ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีการเรียนการสอนนั่นเอง ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดของ เคลาส์ (Nichols, 1976, citing Klaus, 1975) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการให้เพื่อนช่วยสอนโดยเฉพาะ และสรุปไว้ว่า นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ตามประสบการณ์ที่ได้จากเพื่อนรุ่นเดียวกันในรูปของการช่วยเหลือในการทำกิจกรรมและการบ้าน เพราะนักเรียนรู้สึกสบายใจที่จะรับรู้และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเพื่อนนักเรียนด้วยกันเองมากกว่าที่จะได้ถามข้อสงสัยจากครู หรือผู้ช่วยสอนที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ภาษา และคำอธิบายจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันก็ยังเป็นภาษาที่ใช้อยู่ในกลุ่มวัยเดียวกันง่ายต่อการเข้าใจได้อีกด้วย

สำหรับวิธีการให้นักเรียนสอนกันเองนั้น นอกจากใช้เด็กเก่งในชั้นเดียวกันสอนเด็กอ่อนแล้วยังอาจจะใช้เด็กเก่งที่อยู่ในชั้นสูงกว่า หรือใช้เด็กที่มีอายุมากกว่ามาทำการสอนได้อีกด้วย เคเลอร์ (Keller, 1968) พบว่า การให้นักเรียนที่มีอายุมากกว่าสอนนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า นอกจากจะมีประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนแล้ว ยังมีประโยชน์ในด้านการช่วยเปลี่ยนทัศนคติในทางบวกต่อวิชาที่เรียนและการทำข้อสอบของนักเรียนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากความสัมพันธ์อันมิตรระหว่างเด็กสองคนทางด้านวิชาการในช่วงเวลาหนึ่งนั่นเอง ที่ช่วยให้พฤติกรรมด้าน อาเวค

(Affective Domain) บางอย่างเช่น ความเบื่อหน่าย การมองโลกในแง่ร้าย หรือการมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ตลอดจนความผิดปกติทางด้านอื่น ๆ ในเด็กหญิงและเด็กชายลดน้อยลง ทำให้มองเห็นคุณค่าของตัวเอง อัลเลน และ เฟลแมน (Allen and Feldman, 1973) ได้สนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าวโดยการเสนอผลสรุปจากหลักฐานการบันทึกของนักเรียนผู้ทำหน้าที่สอนว่า เขาได้รับประโยชน์จากการสอนหลายด้าน เช่น ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ด้านแรงจูงใจ และด้านการเปลี่ยนทัศนคติในทางบวกต่อโรงเรียนและต่อครู

จากการศึกษาเกี่ยวกับการให้นักเรียนสอนกันเอง พบว่า ความคิดในการให้นักเรียนได้ช่วยสอนเพื่อนได้เริ่มทดลองครั้งแรก ที่โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งใน ลอสแอนเจลิส คาลิฟอร์เนีย นักวิจัย 2 คน ที่รับผิดชอบโครงการนี้ คือ เมลาแรญโญ (Melargno) และนิวมาร์ก (Newmark) โครงการนี้ได้เริ่มขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1968 โครงการนี้มีชื่อว่า The Tutorial Community Project บทบาทของครูจะเปลี่ยนจากหน้าที่สอนนักเรียนโดยตรง มาเป็นผู้สอนนักเรียนที่จะเป็นผู้สอน (Tutors) และควบคุมดูแลการสอนของนักเรียนเหล่านั้นให้เป็นไปด้วยดี เด็กเหล่านั้นได้รับการคัดเลือกตามความสมัครใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนทำหน้าที่ช่วยสอนนักเรียนจะได้รับการอบรมในเรื่องที่จะช่วยสอน ศึกษาวัตถุประสงค์ของบทเรียน การวางแผนสอน วิธีสอนและอื่น ๆ ผลการทดลองพบว่านักเรียนผู้สอนมีความกระตือรือร้นจริงใจ มีความภูมิใจและมีความเฉลียวฉลาด ในการฝึกอบรมและการช่วยสอนนี้ทำให้เกิดผลดีทั้งผู้สอนและผู้เรียน (สุรศักดิ์ ทราบมาลา, 2525) นอกจากนี้ ในประเทศฟิลิปปินส์ยังได้มีโครงการทดลองอิมแพค (IMPACE) ซึ่งใช้ระบบการสอนซ่อมเสริมโดยมีผู้ช่วยสอน แล้วบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ถึงร้อยละแปดสิบ เด็กในโครงการอิมแพคได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการใช้ชุดการเรียนเป็นครู และมีครู หรือเพื่อนหรือพ่อแม่ช่วยสอน ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จตามโครงการเป็นอย่างดี จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นอกจากครูแล้วผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนด้วยกันเองก็สามารถเป็นผู้ช่วยสอนได้ครูควรจะเป็นผู้จัดการในเรื่องสื่อการเรียน วิธีสอน การประเมินผลการเรียน และเป็นผู้ช่วยเหลือประสานงานในกระบวนการช่วยสอนและผู้สอนดังกล่าว

สำหรับในประเทศไทย แนวความคิดเกี่ยวกับการให้นักเรียนสอนกันเอง หรือการให้เพื่อนช่วยสอนนี้มีมานานแล้ว โดยมีนักการศึกษาที่สนใจให้นักเรียนสอนกันเอง คือ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (อ้างถึงในสมบัติ ชูชีพชัย, 2516) ได้กล่าวไว้ ในตอนหนึ่งของการประชุมเรื่อง การแนะแนวโรงเรียน ที่พระนครในสมัยที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษาว่า ปัญหาการศึกษาและแนวโน้มทางการศึกษามีมากขึ้นและได้การเปลี่ยนแปลงไป เมื่อเรานำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้

จึงควรที่โรงเรียนจะต้องนำวิธีการสอนวิธีต่างๆมาช่วยด้วย เพื่อให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้นพร้อมกันนี้ท่านยังได้แนะวิธีการสอนวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนสอนกันเอง โดยเรียกว่า "วิธีให้นักเรียนสอนนักเรียน" และท่านยังได้ขอร้องให้แต่ละโรงเรียนนำไปทดลองใช้ นอกจากแนวความคิดของ ก่อ สวัสดิทานิชย์ แล้วแนวความคิดนี้ยังสอดคล้องกับรายงานการสัมมนาเรื่อง "การพิจารณานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีครูสอนไม่ครบชั้น" ตอนหนึ่งว่าจากการสัมมนาในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของครูที่ประชุมได้เสนอวิธีแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนที่เรียนเก่งกว่าช่วยแนะนำนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่า หรือให้นักเรียนชั้นสูงกว่ามาช่วยสอน (วรรณา ดวงชัยปิติ, 2520) และจากการสัมภาษณ์ สวัสดิ์ จงกล (อ้างถึงใน ช่อแก้ว โภคสุพันธ์, 2525) ได้กล่าวว่า การให้นักเรียนสอนกันเองมี 2 แบบ คือ เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน และเด็กที่เรียนชั้นสูงกว่ามาสอนเด็กที่เรียนชั้นต่ำกว่า ซึ่งวิธีการให้นักเรียนสอนกันเองนี้ใช้ได้กับทุกวิชา และมีประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายที่จะต้องหาครูมาเพิ่ม และเป็นการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมเด็กเก่งช่วยเด็กอ่อนส่งเสริมความเป็นผู้นำ และให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในเรื่อง วิธีการสอนโดยให้เพื่อนช่วยสอนนี้ ผุสดี กุญชรินทร์ (2522) ได้กล่าวว่า ความคิดให้นักเรียนช่วยสอน (Pupil Tutoring) มีมานานแล้วและนักศึกษาก็ได้ให้ความสนใจในด้านที่จะให้นักเรียนช่วยสอนเพื่อนกันเอง โดยเกี่ยวเนื่องกับปัญหาสองประการ คือ จะทำอย่างไรกับเด็กโตที่เริ่มไม่สนใจเรียน และจะหาวิธีใดที่จะให้การสอนรายบุคคลได้ดีที่สุด นักการศึกษาคิดว่า การให้นักเรียนช่วยกันสอนจะทำให้เด็กนักเรียนที่เบื่อการเรียนเกิดความสนใจขึ้นมาอีกเพราะมีความรับผิดชอบมากขึ้นจากความคิดนี้ก็ได้มีโครงการให้นักเรียนมัธยมศึกษามาช่วยกันสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยมุ่งหวังให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้รับประโยชน์ทางสังคมและอารมณ์จากการที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสัมพันธ์กับผู้อื่นโครงการดังกล่าว เช่น โครงการ Youth Tutoring : Youth Program และ Cross-Age Helping Program เป็นต้น

ส่วนในทางปฏิบัตินั้น วัลภา สิงหธรรม อาจารย์ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดาราคาม ได้นำแนวคิดในการให้เด็กเก่งมาสอนเด็กอ่อนในโครงการ "กลุ่มเก่งแนะนำกลุ่มอ่อน" โดยใช้อัตราสอนผู้สอนต่อผู้เรียน 1:1 โครงการนี้นำไปใช้กับวิชาที่เป็นทักษะ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทย โดยปล่อยให้ให้นักเรียนสอนกันเองตามธรรมชาติ อาจารย์วัลภากล่าวว่า ได้จัดโครงการขึ้นตามความเชื่อของตนเองที่ว่าเด็กอาจใช้ภาษาเด็กด้วยกันพูดกันรู้เรื่องและสภาพปัญหาต่าง ๆ ก็สามารถเข้าใจกันได้ง่าย เพราะอยู่ในวัยใกล้เคียงกัน สำหรับผลที่ได้รับนั้นคือวิธีที่ช่วยให้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (วัลภา สิงหธรรม, อ้างถึงใน ทรงสถิตย์ กิตติคุณวัจนะ, 2522)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การให้นักเรียนสอนกันเอง เปรียบเหมือนการเล่นเกมที่โอกาสจะมีค่าเป็นศูนย์ต่อผู้เล่นทุก ๆ คน นั้นแทบจะไม่มีเลย ไม่ว่าจะเป็นครูประจำชั้น นักเรียนที่ทำหน้าที่สอน และนักเรียนที่รับการสอนจากเพื่อนก็ตาม โดยที่ทุกฝ่ายไม่ต้องสิ้นเปลืองอะไรมากนัก และการกระทำเช่นนี้เป็นการสร้างบรรยากาศการเกี่ยวเนื่องกันอย่างทั่วถึงภายในห้องเรียน และโรงเรียนโดยส่วนรวม (Sivasailam, 1973)

การเรียนการสอนโดยวิธีการให้นักเรียนสอนกันเอง หรือการให้เพื่อนช่วยสอนเป็นการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายบทบาทในการสอน (Decentralization of Teaching) ซึ่งรอม (Rom, 1982) ได้ให้ความคิดเกี่ยวกับวิธีการให้เพื่อนช่วยสอนว่าเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีการดังกล่าวมีรากฐานและแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamic)

การสอนโดยให้นักเรียนสอนกันเองหรือการให้เพื่อนช่วยสอนนี้ มิใช่การให้นักเรียนทำหน้าที่สอนทุกอย่างแทนครู แต่เป็นการแลกเปลี่ยนหน้าที่กันภายใต้การควบคุมและการวางแผนโครงการอย่างรอบคอบของครูผู้ดำเนินการ จะเห็นได้จากแนวคิดของ แคนด์เลอร์ (Candler, 1981) ที่กล่าวว่า การสอนโดยให้เพื่อนช่วยสอนเป็นยุทธวิธีที่ครูพยายามเข้าถึงความต้องการของนักเรียนแต่ละคนเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่น และทำให้ครูไม่พะวงกับนักเรียนที่เข้าเรียนช้ากว่าผู้อื่น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะใช้ได้โดยมิได้วางแผนล่วงหน้า สิ่งที่ครูควรคำนึงถึง ก็คือ การเลือกนักเรียนผู้สอนนักเรียนผู้เรียน และให้นักเรียนผู้สอนเข้าใจบทบาทของตนอย่างถูกต้องจะเห็นได้ว่าการให้เพื่อนช่วยสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ดังมีผู้เสนอแนวคิดและหลักการต่าง ๆ ดังนี้

หลักการพื้นฐานในการให้เพื่อนช่วยสอนที่สำคัญ 3 ประการ จากคำบรรยายของบลูม (Bloom, อ้างถึงใน ชูศรี อัครวาณิชย์, 2535)

1. การชี้แนะ (Cues) เป็นการบอกหรืออธิบายให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการเรียนรู้ว่า เรียนอะไร เรียนอย่างไร เมื่อเรียนแล้วจะต้องมีความรู้ความสามารถอะไรบ้างในการช่วยสอน ถ้าผู้ได้รับการสอน และผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างดี ย่อมเป็นการง่ายในการเลือกตัวชี้แนะให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) การสอนที่มีคุณภาพจะต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การแสดงความสามารถ การซักถาม การทำแบบฝึกหัด ตลอด

จนการได้รู้ตอบสนองในกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผู้สอนก็ได้รับข้อมูลย้อนกลับในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการตรวจสอบและป้องกันข้อผิดพลาดที่ผู้สอนจะได้แก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียน ควบคู่ไปกับการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้

3. การเสริมแรง (Reinforcement) ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้เป็นที่ยอมรับว่าการเสริมแรงมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้สอนต้องพยายามใช้รูปแบบการเสริมแรงหลาย ๆ ชนิด เช่น ยกย่อง แสดงท่าทาง ให้รางวัล ความสนใจ การให้ดาว เป็นต้น โดยจะต้องใช้ให้เหมาะกับเวลาและสถานการณ์

เมลลาแรกโน (Melaragno, 1977, อ้างถึงในมุสตี กุญอินทร์, 2522) โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการให้เพื่อนช่วยสอนไว้ดังนี้

1. วิธีการให้เพื่อนช่วยสอนนี้ใช้ได้หลายวิชา แต่เดิมโครงการต่าง ๆ ที่ใช้วิธีการนี้มักทำในวิชาการอ่าน แต่ในภายหลังได้ครอบคลุมวิชาอื่น ๆ ด้วย เช่น วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ

2. การกำหนดให้เพื่อนช่วยสอนอย่างมีระบบ ได้ผลกว่าการให้สอนอย่างไม่มีระบบ

3. สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการช่วยเหลือกันมีมาก และ โครงการให้เด็กสอนกันเองอย่างมีระบบทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าโครงการที่ไม่มีระบบ

4. นักเรียนที่มีส่วนร่วมในโครงการทั้งผู้สอนและผู้เรียน ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักเรียนแสดงความชื่นชมต่อระบบการช่วยสอน และมีความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

5. ระบบการให้เพื่อนช่วยสอนทำได้ไม่ยากเมื่อเปรียบเทียบกับนวัตกรรมอื่น ๆ การจัดระบบให้เพื่อนช่วยสอน มีข้อที่ควรพิจารณา 5 ข้อ ดังนี้

5.1 การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนการช่วยสอนใช้ได้ผล ในการเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน

5.2 การช่วยสอนภายในชั้นที่ผ่านมามุ่งที่นักเรียนในชั้นสูง ๆ ส่วนนักเรียนในชั้นต่ำ ๆ ยังไม่มีความสนใจอย่างจริงจังที่จะให้นักเรียนชั้นเดียวกันสอนกันเอง และยังไม่มีการจัดทำรูปแบบและแนวปฏิบัติไว้ จึงควรจัดทำรูปแบบการช่วยสอนในหมู่เพื่อนนักเรียนอย่างมีระบบ

5.3 ขยายวิธีการให้เพื่อนช่วยสอน การให้เพื่อนช่วยสอนมักใช้กับนักเรียนจำนวนน้อย โดยผู้ได้รับการช่วยเหลือคือนักเรียนที่เรียนอ่อน ควรนำวิธีการให้เพื่อนช่วยสอน ไปใช้กับนักเรียนทั่ว ๆ ไปโดยให้เป็นวิธีการหลักอย่างหนึ่งในห้องเรียน

5.4 ใช้วิธีการสอนกับนักเรียนหลาย ๆ กลุ่ม จากการช่วยสอนที่ผ่านมามีส่วนมากใช้

สอนกับนักเรียนที่ยากจน หรือคนกลุ่มน้อย ควรใช้วิธีการนี้กับนักเรียนกลุ่มอื่นๆ บ้าง

5.5 การสนองความต้องการของครูในโรงเรียนความกระตือรือร้นที่จะให้นักเรียนสอนกันเองมาจากผู้ที่สนใจศึกษาหาวิธีการมากกว่าที่จะมาจากครูและผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นจึงต้องหาวิธีที่จะให้ครู และผู้บริหารสนใจสนับสนุน โดยอาจจัดกิจกรรมให้ครู และผู้บริหารรู้สึกมีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของของโครงการมากขึ้น

แคนด์เลอร์, แบลคเบิร์น และโซเวลล์ (Candler, Blackburn and Sowell, 1980) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการให้นักเรียนช่วยสอนไว้ ดังนี้

1. หลักในการเลือกผู้สอน (Tutors)

- 1.1 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่ยินดีให้ความร่วมมือด้วยความจริงใจ
- 1.2 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่ไม่มีปัญหาทางด้านอารมณ์
- 1.3 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเป็นอย่างดี
- 1.4 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีไหวพริบในการแก้ปัญหา เพื่อลดการนิเทศของครูให้น้อยลง
- 1.5 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีความรู้ในเนื้อหาและการใช้อุปกรณ์ แต่ไม่จำเป็นต้องใช้คนเรียนเก่ง
- 1.6 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่จะยอมรับความช่วยเหลือ และคำแนะนำในการสอนจากครูด้วยความเต็มใจ

2. หลักในการจับคู่ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

- 2.1 ครูควรจะจับคู่ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างราบรื่น
- 2.2 ครูควรจะจับคู่ผู้สอนที่มีความรอบรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนยังขาดอยู่
- 2.3 ครูควรจะจับคู่ผู้สอนที่เป็นเพศเดียวกันกับผู้เรียน เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการสอน
- 2.4 ในกรณีที่ผู้สอนเป็นคนช้อย ไม่กล้าแสดงออกก็ควรจับคู่กับผู้เรียนที่กล้าแสดงออก ในทำนองเดียวกันกับผู้เรียนที่ช้อยก็ควรจับผู้สอนที่ชอบแสดงออก

3. หลักในการฝึกอบรมผู้สอน

- 3.1 ครูควรจะนิเทศถึงขอบเขตเนื้อหาและวิธีการใช้อุปกรณ์แต่ละชั้นในแต่ละบทเรียนก่อนการสอน

3.2 ครูควรฝึกให้ผู้สอนเขียนบันทึกการสอน เพื่อที่ครูจะได้ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนการสอนได้

3.3 ครูควรจะให้ความดูแลอย่างใกล้ชิดในระหว่างการสอน แต่ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรงมากเกินไป ควรปล่อยให้ผู้สอนได้แสดงความสามารถในการดำเนินการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 ครูควรจะบอกให้นักเรียนผู้สอนทราบว่า ถ้าเกิดปัญหาต่างๆทางด้านระเบียบวินัย นักเรียนไม่ควรจัดการกันเอง ควรรายงานให้ครูทราบ เพื่อครูจะได้ดำเนินการแก้ไขให้เรียบร้อย

นอกจากนี้ เจนกินส์ (Jenkins, 1985 อ้างถึง สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2525) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของ โครงการนักเรียนสอนกันเองที่จะประสบความสำเร็จมีดังนี้

1. การเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างราบรื่น ถ้าหากบทเรียนที่ให้นักเรียนสอนกันเองนั้นได้เตรียมไว้อย่างดี จะเตรียมโดยอาจารย์ประจำโครงการหรือเตรียมโดยนักเรียนผู้สอนภายใต้การดูแลของอาจารย์ก็ได้

2. อาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ประจำวิชา เป็นผู้กำหนดเป้าหมายของบทเรียน ประเมินผลบทเรียน และติดตามความก้าวหน้าของการเรียนการสอน

3. อาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้เลือกเนื้อหาที่จะสอนเพิ่มเติมแล้วเตรียมผู้สอนให้เข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ อย่างแจ่มแจ้งก่อนทำการสอน

4. ในแต่ละวิชานั้นจะต้องมีการสอนเสริมสัปดาห์ละกี่ครั้ง ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยอาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ฝ่ายแนะแนวและอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการร่วมกันเท่าที่พบในระดับประถมศึกษาควรมีการสอนเสริมทุก ๆ วัน วันละครึ่งชั่วโมงและควรเป็นเวลาและผู้สอนและผู้เรียนว่างพร้อมกัน ไม่เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติ ส่วนในระดับมัธยมนั้น ควรเป็นครึ่งละ 1 ชั่วโมงในแต่ละสัปดาห์

5. นักเรียนที่ทำหน้าที่ผู้สอนต้องได้รับการฝึกอบรมเรื่อง การใช้คำพูด การพูดให้กำลังใจ การชมเชย การอธิบาย การใช้อุปกรณ์การสอน การวัดความก้าวหน้าของการเรียน และการจัดทำรายงานส่งอาจารย์

6. ก่อนสอนในแต่ละวัน อาจารย์ผู้ควบคุมโครงการควรประชุมและชี้แจงตอบคำถามหรือ เสริมกำลังใจของผู้สอน วันละ 5-10 นาที และต้องติดตามดูการสอนอย่างใกล้ชิด ในช่วง 2-3 สัปดาห์แรก

7. อาจารย์ผู้ควบคุมโครงการสาธิตวิธีการสอนให้ดู แล้วเด็กต้องทดลอง เป็นผู้เรียน และผู้สอนจนเกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติงาน ได้จึงเริ่มดำเนินการ ในระหว่างนั้นควรมีการอบรมผู้สอนเพิ่มเติมเป็นระยะประมาณ 2-3 ครั้ง ในแต่ละภาคเรียน

8. บรรยากาศในห้องสอนควรมีลักษณะการช่วยเหลือ และการร่วมมือกันของนักเรียน ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดของอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการ ควรเดินไปเยี่ยมแต่ละคู่อย่างน้อยหนึ่ง ครั้งในแต่ละชั่วโมง

9. ให้มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคนส่งอาจารย์ผู้ควบคุม อาจารย์จะใช้รายงานฉบับนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการปรึกษาร่วมกันกับอาจารย์ประจำชั้นหรือประจำวิชาแล้วแต่กรณี

10. ผู้เรียนต้องบันทึกสิ่งที่ตนเรียนไว้เป็นรายชั่วโมง

11. ผู้สอนต้องมีตารางสอนที่แน่นอนตามที่ฝ่ายโครงการแนะนำให้มียุโมงสอน ชั่วโมง ทบทวน และชั่วโมงสอบเป็นรายเดือน เมื่อสิ้นชั่วโมงสอนต้องมีการทบทวนประจำชั่วโมง แล้วแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่าต่อไปจะเรียนเรื่องอะไรและมีวัตถุประสงค์ของการเรียนอย่างไรบ้าง

12. ในช่วงปลายสัปดาห์ ผู้สอนต้องไปพบครูประจำชั้นหรือประจำวิชาของผู้เรียน เพื่อรายงานผลการสอน การมาเรียนของผู้เรียน ครั้งละ 5-10 นาที และขอคำแนะนำเพิ่มเติมในการเรียนการสอนในสัปดาห์ต่อไป

การเริ่มต้นโครงการเป็นสิ่งที่ดี การรักษาโครงการให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นก็เป็นสิ่งที่ต้อ ๓ กัน ประการสำคัญที่สุดที่ส่งเสริมกำลังใจของผู้เรียนและผู้สอน คือ การเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดของอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการ อาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ประจำวิชา

วัตถุประสงค์ของการสอน โดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง

การสอนโดยวิธีให้นักเรียนสอนกันเอง เป็นการเรียนรู้แบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากนักเรียนทุกคนเป็นผู้มีบทบาทในกิจกรรมการเรียนการสอน (Maximum Pupil Participation) วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้มีดังนี้

1. เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะเพื่อการสื่อสารมากกว่าการสอนแบบเดิม ทั้งนี้ เนื่องจากบรรยากาศในห้องเรียนเป็นกันเองทำให้เกิดการปะทะสัมพันธ์กันมากขึ้น ทำให้นักเรียนทุกคนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างทั่วถึง

2. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลายสถานะแทนที่นักเรียนจะเรียนรู้จากครูคนเดียวก็ได้

เรียนรู้จากแหล่งอื่น ๆ ด้วย เช่น จากเพื่อนด้วยกันหรือจากอุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้ในชั้นเรียน

3. เพื่อสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความกังวลเกี่ยวกับข้อบกพร่องของตนเอง เมื่อประกอบกิจกรรมทางภาษาจากการสนทนาจากเพื่อนนักเรียนวัยเดียวกัน อาจทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เพราะใช้ภาษาระดับเดียวกันและมีปัญหาในการเรียนที่คล้ายคลึงกัน เมื่อนักเรียนผู้เรียนกล้าที่จะทำก็เกิดความมั่นใจว่าตนเองจะเข้าใจบทเรียนได้อย่างแน่นอน ในขณะที่เดียวกันนักเรียนผู้สอนก็จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และรู้สึกว่าตนเองได้รับความสำเร็จด้านการเรียน ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ นักเรียนก็จะเกิดความสนใจที่จะเรียนมากขึ้นอันนำมาสู่ทัศนคติที่ดีในการเรียน ในที่สุด

4. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้แม่นยำยิ่งขึ้น นักเรียนผู้สอนจะได้ทบทวนความรู้อีกครั้งหนึ่งในขณะที่ทำการสอน ส่วนนักเรียนผู้เรียนก็ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนักเรียนผู้สอน เพราะเท่ากับว่ามีแหล่งข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลป้อนกลับได้ทันที (Immediate Feedback) โดยเฉพาะในลักษณะของการสอนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง

5. เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครูแทนที่ครูจะเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งชั้นก็จะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา คอยสังเกตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มซึ่งทำให้การเรียนการสอนเข้าถึงนักเรียนส่วนใหญ่มากยิ่งขึ้น

6. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ ให้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานอย่างมีระเบียบวินัย นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนได้เล็งเห็นคุณค่าของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

ผลดีของการให้นักเรียนสอนกันเอง

คาโรลีน ยิง (Young, 1972) ได้กล่าวถึงผลดีที่ให้นักเรียนสอนกันเองว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้จากกันและกัน บางครั้งการเรียนรู้จากกันและกันของนักเรียนจะทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครูเพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดจาสื่อสารกันนั้นสื่อความเข้าใจได้ดี และเหมาะสมกว่าครู เนื่องจากวัยของนักเรียนใกล้เคียงกันมากกว่าครู

สิวาไซลัม (Sivasailam, 1973) ได้กล่าวถึงผลดีของการให้นักเรียนสอนกันเองไว้ ดังนี้

1. วิธีนี้สามารถสนองความต้องการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง
2. เนื่องจากภาษาที่ใช้สื่อความหมายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นภาษาเดียวกันจะทำให้

ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้เร็วยิ่งขึ้น

3. เนื่องจากวัยของทั้งผู้เรียนและผู้สอนใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผู้เรียนกล้าถามปัญหาที่ตนเองไม่เข้าใจ

4. เนื่องจากนักเรียนอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่าครู ผู้สอนที่เป็นนักเรียนจึงทราบปัญหาของผู้เรียนได้ดี และสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ตรงจุด

5. ผู้สอนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเนื่องจากผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เดวิดสัน (Davidson, 1974 อ้างถึงใน ยุพิน นพิตกุล, 2523) ได้กล่าวถึง ผลดีของการสอนให้นักเรียนสอนกันเองไว้ว่า การให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นหมู่คณะ ถ้านักเรียนสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนมาให้เพื่อน ๆ ของเขาฟัง ได้ด้วยภาษาของเขาเอง และในแบบของเขาเองแล้วจะทำให้เขาเข้าใจแจ่มแจ้งในความรู้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะการพูดหรืออธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะทำให้ผู้พูดเข้าใจและมองเห็นอย่างทะลุปรุโปร่งว่ามโนคติของเรื่องนั้น ๆ คืออะไร

ลิปพิท (Lippit, 1975) ได้กล่าวถึงผลดีของการให้นักเรียนสอนกันเองสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของครู
2. ทำให้ครูมีเวลาว่างมากพอที่จะเอาใจใส่นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

พิเศษ

3. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือกันมากกว่าแข่งขัน
  4. ทำให้ผู้สอนเกิดความภูมิใจที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือเพื่อน
- กล่าวโดยสรุป ผลดีของการให้นักเรียนสอนกันเองมีดังนี้

1. เป็นการสนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี
2. เป็นการช่วยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ทันเพื่อนร่วมชั้น
3. เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครู
4. นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือกันมากขึ้น
5. นักเรียนผู้สอนได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

ด้วย

6. ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เช่น ปัญหาช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน ปัญหาการขาดแคลนครู เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ และผลดีของการสอนโดยให้นักเรียนสอนกันเอง

หรือการให้เพื่อนช่วยสอน ซึ่งรวมถึงวิธีการให้นักเรียนชั้นสูงกว่ามาช่วยสอนให้นักเรียนชั้นต่ำกว่า หรือเรียกว่า "วิธีสอนน้อง" ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้สามารถนำวิธีการสอนแบบนี้สอนน้อง มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ และผลของการจัดกิจกรรมดังกล่าวยังช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะ

1. นักเรียนที่ทำหน้าที่ผู้สอนและผู้เรียน ใช้ภาษาในระดับเดียวกันในการสื่อสารความหมายของเนื้อหาที่เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายกว่าการเรียนกับครู
2. นักเรียนผู้เรียนมีวัยใกล้เคียงกันกับนักเรียนผู้สอน ดังนั้น นักเรียนผู้เรียนจึงกล้าซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะเป็นที่ตลกขบขันของใคร ๆ จึงทำให้นักเรียนผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดีกว่าการเรียนกับครู

คำควบกล้ำ

ก่อนที่จะกล่าวถึงคำควบกล้ำ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะต้องรู้จักกับเสียงของตัวอักษรที่ใช้ควบกล้ำในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ คือ

เสียงอักษร ร เป็นเสียงรัว (Flapped) เป็นเสียงที่เมื่อออกเสียงปลายลิ้นจะกระดกกัก กระแสลมที่ป้อนเหงือกสองครั้ง (หรือมากกว่าสำหรับบางคน)

เสียงอักษร ล เป็นเสียงที่ออกข้างลิ้น (Lateral) เป็นเสียงที่เมื่อออกเสียงปลายลิ้นจะแตะปุ่มเหงือกสนิท ไม่ให้ลมผ่านออกเหนือลิ้น กระแสลมจะทะลักออกสองข้างลิ้น แล้วปลายลิ้นจะลดลง

เสียงอักษร ว เป็นเสียงอัดสระ (Semivowels) เป็นเสียงที่มีลักษณะคล้ายกับสระมาก เวลาออกเสียงลิ้นจะยกสูงกว่าเมื่อออกเสียงสระเล็กน้อย แต่ไม่ถึงกับแตะฐานกรณ์บนสนิท การกักกระแสลมจึงไม่เต็มที่ เหมือนออกเสียงพยัญชนะอื่น ๆ แต่ลมก็ไม่สามารถผ่านออกสะดวกเหมือนเสียงสระ (ประสิทธิ์ กานย์กลอน, 2516)

การออกเสียงคำที่ใช้อักษร ร ล ว ควบกล้ำ

การออกเสียงคำควบกล้ำนั้น นับเป็นลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของภาษาไทย ซึ่งออกเสียงพยัญชนะ 2 เสียงพร้อมกัน อักษรควบกล้ำมี 2 ประเภท คือ

1. อักษรควบกล้ำไม่แท้ หมายถึง อักษรที่มีรูปพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะที่ควบ ร ล ว แต่ออกเสียงพยัญชนะหน้าตัวเดียว เช่น เศร้าสร้อย จริง เสรีจ สระ ประเสริฐ ปราศรัย หรือ

ออกเสียงเปลี่ยนเสียงไป เช่น ละเชิงเทรา ทรัพย์ ทรวดทรวง ทราบ ทราม ทราย ทรดโทรม เป็นต้น

2. อักษรควบแท้ หมายถึง คำที่มีพยัญชนะ 2 ตัวเรียงกัน ออกเสียงพร้อมกันเป็น พยัญชนะต้น ได้แก่

ก	กร	กล	กว
ข	ขร	ขล	ขว
ค	คร	คล	คว
ต	ตร		
ป	ปร	ปล	
ผ		ผล	
พ	พร	พล	

คำควบกล้ำในภาษาไทยนี้เท่าที่มีหลักฐานปรากฏอยู่ มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พบว่ามีคำควบกล้ำอยู่ เช่น ...ในน้ำมีปลา, ใครใคร่ค้าม้าค้า, ที่ปากประตูมีกระดิ่งแขวน, โพร่ฟ้าหน้าใส ฯลฯ

ในหนังสือ นิติสารสาธก ของพระศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) กล่าวถึง คำที่ใช้อักษร ร ล ว ควบกล้ำว่า มีเสียงควบกับ ร ล ว รวม 21 เสียง เรียกว่า อักษรประโยค ซึ่งมี 7 หมวด คือ

1. ก กร กล กว
2. จ จร จล จว
3. ต ตร ตล ตว
4. ป ปร ปล ปว
5. ค คร คล คว
6. ท ตร ทล ทว
7. พ พร พล พว

(พระศรีสุนทรโวหาร, 2504)

ปัญหาการออกเสียงคำควบกล้ำ

ปัญหาการออกเสียงคำควบกล้ำ เกิดขึ้นได้ทั้งในหมู่นักเรียนและผู้ใหญ่ การออกเสียงคำควบกล้ำ ไม่ชัดเจน ทำให้ภาษาเกิดความเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดความสับสนทางภาษา ทำให้สื่อความหมายไม่ตรงกัน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้พูดเสียบุคลิกภาพไปด้วย ความผิดพลาดในการออกเสียงคำควบกล้ำดังกล่าว อาจมีสาเหตุจากปัญหาดังนี้

1. ปัญหาจากตัวครู ครูส่วนมากไม่ระมัดระวังการอ่านคำควบกล้ำ หรือครูเหล่านั้นอาจจะมาจากครอบครัว หรือชุมชนที่พูดภาษาอื่น ที่ออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจนจึงไม่ระมัดระวังในเรื่องนี้

2. ปัญหาจากตัวเด็ก เด็กที่เข้ามารับการศึกษาในโรงเรียนอาจมาจากครอบครัวและชุมชนที่พูดภาษาอื่นเป็นจำนวนมาก เมื่อมาอยู่ร่วมกันก็มักจะพูดภาษาตามท้องถิ่นของตนเอง ใช้ภาษาไทยผิด ๆ เด็กอื่น ๆ ก็มักจะตามอย่างไปด้วย

3. ปัญหาทางสังคม เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน อยู่ในชุมชนที่พูดภาษาไทยไม่ถูกต้อง โอกาสที่จะใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องก็เฉพาะเวลาที่อยู่ในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น จึงมักจะพูดหรืออ่านตามเด็กส่วนใหญ่

พยุง ญาณโกมุท (2501) ได้กล่าวถึง สาเหตุการออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัดเจนว่า

1. เกิดจากการเอาอย่างที่ผิด เด็กเอาอย่างผู้ใหญ่ เช่น เด็กจีนที่เกิดในไทยเอาอย่างบิดามารดาของตนที่พูดภาษาไทยไม่ชัด ส่วนมากมักจะพูดคำที่ใช้อักษรควบ ร ล ว ไม่ชัดจะพูด ปลา เป็น ปา ครู เป็น คู นอกจากเลียนแบบผู้ใหญ่แล้ว เด็กยังเอาอย่างเพื่อนด้วย

2. อวัยวะการออกเสียงบกพร่อง อวัยวะออกเสียงที่เกี่ยวกับการออกเสียงคำควบกล้ำ มีดังนี้

2.1 ริมฝีปาก ถ้าริมฝีปากแหงง หรือไม่สามารถห่อหรือจับได้เด็กจะไม่สามารถออกเสียงพยัญชนะ ป ว พ ได้ถูกต้อง จะทำให้ไม่สามารถออกเสียงที่ใช้อักษรควบได้ชัดเจน

2.2 ลิ้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่ใช้ในการออกเสียงอักษรควบ ถ้าลิ้นแข็ง มีขนาดเล็กไปใหญ่ไป หรือว่าสั้นผิดปกติ ย่อมทำให้ไม่สามารถออกเสียง ก ข ค ร ล ถ นด

2.3 ฟัน หมายถึง ฟันหน้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการออกเสียงคำที่ใช้อักษรควบ ถ้าฟันเสีย เช่น แมงกินฟัน ฟันเขยิบ หรือฟันห่าง ก็จะทำให้การออกเสียงไม่ดี

3. เกิดจากครูในชั้นประถมต้น โดยเฉพาะครูในชั้นประถมปีที่ 1 วางรากฐานไว้ไม่ดี ออกเสียงไม่ชัดเจน ไม่เอาใจใส่แก้ไขฝึกหัดเด็ก เด็กจะจำผิดตั้งแต่แรก เกิดความเคยชินติดนิสัย

การออกเสียงไม่ชัดเจน หรือออกเสียงผิดพลาดไปใช้

นอกจากนี้ สุदारัตน์ เอกวานิช (2519) ยังได้กล่าวถึงปัญหาการออกเสียงคำที่ใช้
อักษร ร และ ล ควบคู่กัน ว่ามีลักษณะดังนี้

การออกเสียงพยางค์ที่ใช้อักษร ร และ ล ควบคู่กัน

ร เป็นพยัญชนะลิ้นร่ว ล เป็นพยัญชนะข้างลิ้น ลักษณะปลายลิ้นจรดโคนลิ้น ลิ้นงอ
และม้วนให้ลมออกข้างลิ้น ได้แก่ กร กล ขร คร คล พร พล ทร และผล คำเหล่านี้
ส่วนใหญ่ผู้ที่ออกเสียง ร ล ไม่ชัดเจน จะมีปัญหา คือ ออกเสียงคำที่มีอักษร ร ล ควบคู่กันไม่
ชัดเจนตามไปด้วย จะออกเสียงสับสน เช่น ปลาบปล้ม เป็น ปราบปริ่ม พรวดพรวด เป็น
พลวดพลวด เป็นต้น หรือไม่ออกเสียง ร ล ที่ควบคู่กันอยู่เลย เช่น ตรง ออกเสียงเป็น ตง
เพราะออกเสียงได้ง่ายกว่า และไม่ได้รับการฝึกฝนให้ออกเสียงให้ถูกต้อง เมื่อเคยชินเข้าก็พอใจ
ที่ออกเสียงตามสบาย ไม่ต้องรื้อลิ้น หรือห่อลิ้น เราจึงมักได้ยินคำเหล่านี้อยู่เสมอ เช่น จะ
ปีปุง เปียนแปงปะเทศ

ชลธิชา กลัดอยู่ (2517) ได้กล่าวถึง ปัญหาการออกเสียงคำที่ใช้อักษร ว ควบคู่กัน
ไว้ว่า อักษร ว ควบคู่กัน เป็นพยัญชนะกึ่งสระ ออกเสียงที่ริมฝีปากคล้ายกับออกเสียงสระอุ
ได้แก่ กว ขว และ คว การออกเสียงบางคนมีการสับสนเสียงกันมาก คือ ขว หรือ คว ออก
เสียงเป็น กว เช่น ควัน เป็น กวัน ควาย เป็น กวาย เป็นต้น มักจะเป็นพวกที่พูดภาษาถิ่น
และท้องถิ่นของตนไม่มีหน่วยเสียงนั้น ส่วนพวกที่ออกเสียงคำที่มีอักษร ว ควบคู่กัน สับสนกับเสียง
เดี่ยวที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น

ออกเสียง กว คว เป็น ฟ เช่น

ท้องฟ้ากว้างและทะเลก็ดูเคื่องคว้างจิ่ง เป็น

ท้องฟ้าฟ้าง และทะเลก็ดูเฟิ่งฟ้างจิ่ง

ออกเสียง ขว เป็น ฝ เช่น

หันหน้าไปทางขวา แล้วชวนเสือไว้ เป็น

หันหน้าไปทางฝ่า แล้วแผนเสือไว้

เหตุที่เป็นเช่นนั้น เพราะเสียง กว ขว คว และ ฟ ฝ นี้ มีวิธีออกเสียงที่คล้าย
คลึงกัน ซึ่งเมื่อออกเสียงแล้วจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายผิดไปโดยสิ้นเชิง เพราะเป็นคนละ
หน่วยเสียง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการออกเสียงคำควบกล้ำ มีสาเหตุมาจาก

1. อวัยวะในการอ่านออกเสียงของครูหรือนักเรียนบกพร่อง
2. ขาดการฝึกฝนปล่อยตามความสะดวกของลิ้น จึงติดเป็นนิสัยมักง่าย
3. เด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม เกรงไปว่าถ้าออกเสียงชัดเจนจะไม่เหมือนคนอื่น ๆ จะกลายเป็นคนแปลก คือ ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจนเกินไป
4. มีนิสัยเอาอย่างในทางที่ไม่ดี เช่น เอาอย่างโฆษกรายการโทรทัศน์ วิทยุ และทางสื่อสารมวลชนอื่น ๆ

วิธีการแก้ไขการออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัด

พยุง ญาณโกมุท (2501) ได้เขียนบทความเรื่อง วิธีการแก้ไขการออกเสียงคำที่ใช้อักษรควบไม่ชัด ดังนี้

1. ตรวจสอบอวัยวะในการออกเสียง ถ้าบกพร่องเป็นเรื่องของแพทย์ที่แก้ไขได้
2. ถ้าเด็กมีอวัยวะสมบูรณ์ดี เห็นว่าเด็กเอาอย่างผู้อื่น ครูควรชี้แจงแนะนำให้เด็กเข้าใจว่าการออกเสียงผิดจะทำให้ความหมายผิดไป
3. การฝึก
  - 3.1 ให้ฝึกโดยยึดความหมายเป็นหลัก
  - 3.2 ให้เด็กได้ฝึกการออกเสียงพยัญชนะที่จำเป็นในการออกเสียงอักษรควบเสียใหม่
 ถ้านักเรียนออกเสียงไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง ครูไม่ควรปล่อยปละละเลยเป็นอันขาด จะต้องให้เด็กได้พูด ได้ออกเสียงที่ถูกต้องทันที

กล่าวโดยสรุป วิธีการแก้ไขการออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัดเจน คือถ้าพบว่านักเรียนมีความผิดปกติของอวัยวะในการออกเสียง ให้ปรึกษาแพทย์เพื่อหาทางแก้ไข และถ้าพบว่านักเรียนมีปัญหาในการออกเสียงมาจากการเลียนแบบหรือเอาอย่างการออกเสียงที่ผิด ครูจะต้องเป็นผู้ฝึกฝนการออกเสียงที่ถูกต้องให้แก่นักเรียนทันที

วิธีการออกเสียงคำควบกล้ำที่ถูกต้อง

คำควบกล้ำ ให้ฝึกอ่านคำที่ประสมอักษรนำก่อน แล้วจึงให้ออกเสียงเทียบ ดังนี้

1. อ่านคำที่ประสมอักษรนำก่อน เช่น

ค-ร-	ครู
ก-ล-เอ	เกลือ
ก-ว-า	กวาง
ก-ว-า-ง	กวาง

2. อ่านออกเสียงเทียบเสียง เช่น

คู	ครู	(สั้นเร็วเล็กน้อย)
ปลา	ปลา	(สั้นแต่เพดานไม่เร็ว)
ชา	ชา	(เสียงกล้ำกันเป็นเสียงใหม่)

(กระทรวงศึกษาธิการ , 2528)

กล่าวโดยสรุป การฝึกออกเสียงคำควบกล้ำให้ถูกต้องชัดเจน จะทำให้ผู้พูดสามารถใช้ภาษาได้คล่องแคล่วและถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การนัดนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์มรดกทางภาษา มิให้ต้องพลอยวิบัติไป เนื่องจากการออกเสียงคำควบกล้ำไม่ถูกต้องอีกด้วย

บทร้อยกรอง

ความหมายของบทร้อยกรอง

เสฐียรโกเศศ (2518) ได้ให้ความหมายของบทร้อยกรองไว้ว่า โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ซึ่งมีถ้อยคำที่นำมาประกอบสัมพันธ์กัน มีขนาดมาตราเสียงสูง ต่ำ หนัก เบา และสั้น ยาว ตามแบบรูป (Pattern) กำหนดไว้ แบบรูปที่กล่าวนี้มีมากด้วยกัน ไม่จำเป็นจะต้องมีเฉพาะแต่ที่กำหนดไว้ในตำรา ซึ่งว่าด้วยการแต่ง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน หรือ ฉันท์ลักษณะ

สิทธา พินิจวุฒล และนิตยา กาญจนะวรรณ (2520) ได้ให้ความหมายของร้อยกรองว่า ได้แก่ ข้อเขียนที่มีการจำกัดจำนวนคำ หรือพยางค์ จำกัดความยาว มีการกำหนดเสียงสูงต่ำ กำหนดเสียงสั้นยาว หนักเบา กำหนดสัมผัส และกำหนดจังหวะไว้อย่างแน่นอน

ชลธิรา กลัดอยู่ (2521) ได้กล่าวถึงร้อยกรองว่า หมายถึง ถ้อยคำสำนวน ภาษาที่เรียบเรียงขึ้นอย่างมีบัญญัติ กฎเกณฑ์ หรือที่เรียกกันได้ทั่วไปว่ามีฉันทลักษณ์แบบโบราณ รวมทั้งฉันทลักษณ์ที่ผู้แต่งคิดตั้งขึ้นก็ได้ ... ร้อยกรองนี้เป็นคำที่บ่งลักษณะหรือกลวิธีในการประพันธ์ ที่น่าจะเข้าใจได้ว่าเป็นการเรียกชื่อประเภทงานเขียนที่ยังมิได้ประเมินค่า

ปาจรีย์ มุขยกุล (2522) ได้กล่าวว่า ร้อยกรอง คือ ถ้อยคำหรือข้อความที่ ร้อยกรองหรือเรียบเรียงขึ้น โดยมีลักษณะบังคับมีการจำกัดคำวรรคตอน และมีเสียงรับสัมผัสกันตาม กฎเกณฑ์อันหลักเกณฑ์ที่ประชัญได้วางเป็นแบบไว้โบราณเรียกคำร้องกรองนี้ว่าบทกานท์ หรือคำกานท์

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2527) กล่าวว่า บทร้อยกรอง หมายถึง ข้อความที่เกิดจาก ศิลปแห่งการเลือกใช้ถ้อยคำอันไพเราะ และถูกต้องตามฉันทลักษณ์

จากความหมายของบทร้อยกรองที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า บทร้อยกรอง คือ การเรียบเรียงถ้อยคำสำนวนเข้าด้วยกันอย่างประณีตบรรจง ซึ่งผู้แต่งพิถีพิถันในการเลือกใช้คำให้ เหมาะเจาะ ทั้งเสียงจังหวะ และความหมาย ตามลักษณะบังคับของบทร้อยกรองแต่ละประเภท หรือตามแบบแผนที่ผู้แต่งคิดขึ้นใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความไพเราะ และสละสลวย

คุณค่าของบทร้อยกรอง

บทร้อยกรองทุกประเภทต่างก็มีคุณค่าในตนเองอยู่เสมอ คุณค่าของบทร้อยกรองย่อม แตกต่างกันไป ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้แต่ง เป็นสำคัญว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับสิ่งใด จากบทร้อยกรองของตน และการพิจารณาคูค่านั้น ย่อมขึ้นกับความสามารถ ของผู้อ่านด้วยว่าจะสามารถใช้วิจารณ์ญาณ และพื้นฐานทางด้านความรู้และสติปัญญาในการมองเห็น หรือรับเอาคุณค่านั้น ๆ ไปได้เพียงใด

เอมอร ชิตะโสภณ (2524) ได้กล่าวถึงคุณค่าของบทร้อยกรองไว้ว่า กาพย์กลอน เป็นเครื่องประเทืองใจ และประดับโลก ช่วยสร้างโลกให้ดีขึ้นบาน ช่วยขัดเกลาจิตใจมนุษย์ให้ ประณีต อ่อนโยน บรรเทา ความทุกข์ของโลก ก่อให้เกิดความสงบสุขด้วยความฝัน รื่นรมย์และ ประทับใจ

สิทธา นิธิภูวตล (2527) ได้กล่าวถึงคุณค่าของร้อยกรองว่า มีคุณค่า 3 ลักษณะ ได้แก่ คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้แต่ง คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้อ่าน และคุณค่าที่มีต่อสังคม ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

ก. คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้แต่ง ผู้แต่งจะสร้างงานประพันธ์ขึ้นมา ก็เพื่อสนอง ความต้องการทางอารมณ์ส่วนตัวของผู้แต่ง กล่าวคือผู้แต่งหรือกวีจะเขียนบทประพันธ์ขึ้น โดยมี จุดมุ่งหมายหลายประการ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ จุดมุ่งหมายเพื่อสื่อข่าว เพื่อเล่าเรื่องราว เพื่อใช้ แสดงคติชีวิต เพื่อใช้เป็นบทขับร้องและเพื่อใช้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการ ซึ่งสิ่ง เหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการที่จะตอบสนองทางอารมณ์ของผู้แต่งเองทั้งสิ้น

ข. คุณค่าของวรรณกรรมร้อยกรองที่มีต่อผู้อ่าน ผู้อ่านอ่านบทร้อยกรองก็เพื่อที่จะให้บรรลุความปรารถนาของตนในประการใดประการหนึ่ง ได้แก่ เพื่อเร้าความรู้สึก เร้าจินตนาการ เร้าความคิด หรือเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นต้น

ค. คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อสังคม ร้อยกรองที่จัดเป็นประณีตศิลป์ (Fine Arts) ที่มีคุณค่าสูงส่ง เพราะนอกจากจะเป็นสมบัติของผู้เขียน ของส่วนรวมประเทศชาติแล้ว ยังถือเป็นสมบัติรวมของมนุษยชาติอีกด้วย บทร้อยกรองเป็นผลงานทางปัญญาความสามารถของคน ซึ่งย่อมสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ชนบทรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ของคนในชาติบ้านเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัยแสดงให้เห็นถึงความคิด ความนิยม และอุดมการณ์ของคนในชาติ สิ่งดีงามที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่ไม่ควรเหยียดหยามละเว้น ไม่ปฏิบัติ แสดงให้เห็นถึงระเบียบแบบแผนที่คนในสมัยนั้นยึดถือ เคารพ และปฏิบัติให้เป็นอย่างเดียวกัน เช่น กฎหมาย จารีต ข้อบังคับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงเหตุการณ์และความผันแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นไปในทางที่เสื่อมโทรม และทางที่เจริญงอกงามอีกด้วย

สำหรับคุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อเด็กในระดับประถมศึกษาชั้น รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2527) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความละเมียดละไมภายในจิตใจของเด็ก บทร้อยกรองที่ไพเราะสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้เกิดความประทับใจได้ โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่จิตใจยังอ่อนเยาว์ ในชั้นแรกที่ยังทำฟังเพื่อความไม่เข้าใจ ก็จะพอในเสียงสัมผัสคล้องจอง เสียงสูงต่ำของทำนอง และน้ำเสียงไพเราะของผู้ขับกล่อมเท่านั้น เมื่อเด็กฟังเข้าใจความหมาย ก็จะเกิดความสนุกสนาน และความรู้สึกเหล่านั้นก็จะเข้าสู่จิตใจของเด็กที่ละน้อย ๆ จนแนบแน่นกลายเป็นความละเมียดละไมอ่อนโยน

บทร้อยกรองที่ช่วยให้เด็กมีความละเมียดละไมในจิตใจ เช่น พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของรัชกาลที่ 5 ตอนที่ชมธรรมชาติว่า

มาลี	ดอกตั้งสีบานเย็นเห็นหรือไม
ผีเสื้อร่อนว่อนอยู่ดูวิไล	งามกระไรหนอผีเสื้อช่างเหลืองาม
กินอะไรร่อนว่อนอยู่ดูวิไล	อย่าปิดเลยต่อบต่อที่ช้อถาม
น้องจะได้ไปเกิดไปกินตาม	ให้อร่ามเหมือนผีเสื้อเหลือองสวยเอย

2. ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เกิดมีความเบิกบาน บทร้อยกรอง บทเพลง บทร้องประกอบการเล่นให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กเป็นอันมาก

บทร้องเล่นของเด็ก ที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนาน เช่น

โยกเยกเออย น้ำท่วมเขม กระจ่ายลอยคอ หมาทางงอกอดคอโงกเงก

เด็กจะร้องเล่นอย่างสนุกสนาน คำสัมผัส เยก-เขม คอ-งอ-คอ ช่วยให้เด็ก
เพลิดเพลินเนื้อหาตลกขบขันทำให้เด็กพอใจ

3. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กเกิดความคิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ บทร้อยกรอง
ที่ไพเราะต่าง ๆ ผู้แต่งยังแฝงแง่คิดไว้อย่างแนบแน่นด้วย เมื่อเด็กได้ฟังหรืออ่านถ้อยคำเหล่านั้น
ก็จะสื่อความหมายให้เด็กเกิดความคิดคล้อยตามไป เมื่อเด็กได้ฝึกคิดอยู่เสมอ ๆ เด็กจะฉลาด มี
ความรู้กว้างขวางมากขึ้น

บทร้อยกรองที่ช่วยให้เด็กคิด และพัฒนาความคิดของเด็ก เช่น บทร้อยกรอง "หิ้งห้อย"
(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2516ก)

หิ้งห้อยพริ้วแสงพราว	ตุจลื้อดาวที่สุกใส
หิ้งห้อยได้พรใคร	จึงเที่ยวท่องส่องแสงเรือง
หิ้งห้อยลอยวาววับ	ชุมนุมจับลำพูเหลือง
ราวเพชรเม็ดประเทือง	ใครไปรอยไว้ให้เพลินตา
หิ้งห้อยน้อยหรือนั้น	เจ้าแบ่งปันแสงจันทร์รา
มาไว้ในกายา	ได้อย่างไรสงสัยจริง

เด็ก ๆ ชอบหิ้งห้อย เพราะเห็นว่าเป็นแมลงที่แปลกกว่าแมลงอื่น ๆ เมื่อเห็นหิ้งห้อยบินผ่าน
ไปมากก็จะวิ่งไล่จับเพื่อจะดูแสงของมัน เมื่อเด็กอ่านบทร้อยกรอง " หิ้งห้อย" ก็จะเกิดความคิดว่า
แสงของหิ้งห้อยเกิดจากอะไร เมื่อความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น เด็กก็จะแสวงหาคำตอบ โดยการซักถาม
ผู้ใหญ่หรือหาหนังสือที่ให้ความรู้เรื่องหิ้งห้อยอ่าน จนได้รับคำตอบที่ต้องการ

4. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กมีจินตนาการ เมื่อเด็กได้ฟังหรืออ่านบทร้อย
กรองที่ไพเราะทั้งเสียงของคำ และมีทั้งความหมาย ตลอดจนมีเนื้อหาชวนคิด เด็กก็จะคิดตาม
คิดวาดภาพตาม เกิดเป็นภาพในใจ ภาพที่เกิดขึ้นนั้นอาจมีทั้งความสุขหรือความสะเทือนอารมณ์ก็ได้
และเป็นจุดที่ก่อให้เกิดความหรือความรู้บางอย่างได้อย่างหนึ่งในจิตใจของเด็ก อันจะนำไปสู่การริเริ่ม
สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อีก

บทร้อยกรองที่สร้างจินตนาการให้แก่เด็ก เช่น "ลำธารน้อย" (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ,
2516ข)

ลำธารน้อย	มีน้ำรินไหล
ตูล้ำน้ำใสใส	เห็นกรวดแววแวว
ปลาตัวนิต	ว่ายชิตสาหร่าย
พ่นน้ำกระจาย	เป็นฟองขาวขาว
ต้นไทรย้อย	ห้อยรากลงมา
ร่วมเย็นหนักหนา	นอนแผ่เห็นดาว

ภาพในจินตนาการ " ลำธารน้อย " เป็นภาพที่น่ารื่นรมย์ น้ำกระโดดลงไปเล่นในน้ำใสใส เก็บก้อนกรวดแววแววขึ้นมาเล่น ไล่จับปลาตัวนิตที่พ่นน้ำขาวขาว จากจินตนาการนี้ เด็กอาจจะสร้างตุ๊กตะจกเลี้ยงปลา ใส่น้ำใสใสให้ปลาตัวน้อย ๆ แล้วเก็บกรวดแววแววใส่ลงไปในตู้แล้วก็มองดูอย่างเพลิดเพลิน

5. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กมีคุณธรรม หรือลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ บทร้อยกรองที่มีเนื้อหาแฝงคติ หรือคุณธรรมต่าง ๆ จะถ่ายทอดซึมซาบเข้าสู่จิตใจของเด็ก ถ้าได้อ่านหรือฟังบ่อย ๆ ก็จะเกิดเป็นนิสัย และเป็นการปลูกฝังคุณธรรมแนวคิดที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนด้วย

บทร้อยกรองที่ให้แนวคิด คติสอนให้แก่เด็ก เช่น บทร้อยกรอง " มิตร " พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6

ผู้ใดเป็นผู้มีมิตร	จิตคิดต้องกันทรธา
มีความยินดีปรีดา	ยิ่งกว่ามีสินเงินทอง
แม้มีสิ่งใดขัดข้อง	มิตรช่วยกำจัดที่ขัดข้อง
ช่วยทำให้สมอารมณ์ปอง	กิจการทั้งผองช่วยคิด
เต็มใจปรึกษาหารือ	ไม่ถือเกินกำคำผิด
สั่งตอดโกรธาโทษนิตย์	ผูกจิตมิตรไว้ด้วยไมตรี
สิ่งใดควรหย่อนผ่อนตาม	ผ่อนให้ทุกยามถึงที่
แม้เห็นสิ่งไรไม่ดี	ช่วยชี้ช่องธรรมนำทาง
การใดจะได้เกิดผล	ไม่คิดถึงตนเกียดขวาง
เป็นที่เชื่อใจไว้วาง	มิได้อำพรางสิ่งใด

เมื่อเด็กอ่านบทร้อยกรองข้างต้นนี้ ก็จะเกิดความคิดความเข้าใจเรื่องเพื่อน บทร้อยกรองจึงให้คุณค่าด้านปลูกฝังคุณธรรม และแนวคิดที่ถูกต้องในการปฏิบัติตน

6. บทร้อยกรองช่วยให้เด็กจดจำความรู้ หรือเรื่องราวที่จดจำได้เร็วและได้
ง่ายกว่าข้อความที่เป็นร้อยแก้วหรือความเรียง เพราะคำที่สัมผัสที่คล้องจองกัน ช่วยให้จดจำได้
ง่ายและจำได้ไม่ลืม เช่น จะให้เด็กจำตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราในแม่ กน ได้แก่ พยัญชนะ ณ
ญ ร ล ฬ เมื่อใช้เป็นตัวสะกดจะออกเสียงเหมือน น สะกด ถ้าให้เด็กท่องคำที่ใช้ตัวสะกด
เหล่านี้ว่า ณ-บริเวณ , ณ-ผลาญ , ร-ละคร, ล-ยล , ฬ-กาฬ เด็กจะต้องท่องอยู่นานกว่าจะ
จำได้ และไม่ซำก็จะลืม แต่ถ้านำมาแต่งเป็นบทร้อยกรองเด็กจะจำได้รวดเร็ว เพราะคำสัมผัส
ในบทร้อยกรองช่วยให้จำง่ายและจำได้เร็ว ดังนี้

ไปเที่ยวสเปน	เห็นคนสู้วัว
ไล่กันแพ้นัว	เหมือนเล่นละคร
คนแน่นบริเวณ	ใจเต้นยลตอน
พระกาฬราญรอน	ผลาญชีวันวัว

กล่าวโดยสรุป คุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อเด็ก มักมีคุณค่าในด้านความพึงพอใจในจังหวะ
คำสัมผัส ความเพลิดเพลินในเนื้อหาของบทร้อยกรอง ที่ให้ทั้งความสนุกสนาน และแฝงสิ่งที่จะ
สร้างเสริมความงามของชีวิต ตลอดจนจนถึงการได้รับความรู้จากบทร้อยกรอง ซึ่งความรู้ที่ได้
จะช่วยให้เด็กมีผลการเรียนดีขึ้นด้วย

ประเภทของบทร้อยกรอง

บทร้อยกรองของไทยมีหลายประเภท หากจัดตามลักษณะการแต่งแล้วจะได้ 5 ประเภทใหญ่ ๆ
คือ

1. กาพย์ แบ่งเป็น กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉิ่ง กาพย์สุรางคนางค์ กาพย์ขับไม้
2. กลอน แบ่งเป็น กลอนแปด กลอนหก นอกนั้นยังมี กลอนดอกสร้อย ลีเกว เสภา
นิราศ กลอนกลแบบต่าง ๆ
3. โคลง แบ่งเป็น โคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่ ซึ่งจัดเป็นโคลงสุภาพ และยังมี
โคลงตัน โคลงกระทู้ โคลงกลอักษร
4. ฉันท์ แบ่งเป็นหลายชนิด เช่น อินทวิเชียรฉันท์ ฤๅษณ์ประยาตฉันท์ มาถวักฉันท์
ฯลฯ
5. ร่าย แบ่งเป็นร่ายโบราณ ร่ายสุภาพ ร่ายตัน และร่ายยาว

นอกจากนี้ ยังมีประเภทที่นำร้อยกรองบางประเภทมาแต่งรวมกัน เช่น ร่าย แต่งรวมกับโคลง เรียกว่า ลิลิต โคลงแต่งรวมกับกาพย์ เรียกว่า กาพย์เห่เรือ หรือกาพย์ห่อโคลง เป็นต้น สำหรับในหลักสูตรประถมศึกษา ได้กำหนดให้นักเรียนได้เรียนบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเภทกลอน

1.1 กลอนสี่

ตัวอย่าง กลอนสี่ (บทที่ 15 เรื่อง ไทยช่วยไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

ชาวเหนือมีภัย

ร่วมใจช่วยกัน

เอื้อเฟื้อแบ่งบัน

สุขสันต์ชาวไทย

1.2 กลอนหก

ตัวอย่าง กลอนหก (บทที่ 7 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2)

แผ่นดินผืนนี้มีค่า

ทำนาทำไร่ได้ผล

ทำสวนก็ได้ไม่จน

อดทนทำไว้ใช้กิน

1.3 กลอนแปด หรือกลอนสุภาพ

ตัวอย่าง กลอนแปด หรือกลอนสุภาพ (บทที่ 12 เรื่อง นักเล่านิทาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น

อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู

ไม่ควรพูดอ้ออึ้งขึ้นมึงกู

คนจะหลุ่มลวงลามไม่ขามใจ

แม้จะเรียนวิชาทางค้าขาย

อย่าปากร้ายพูดจาอ้อฉลาลัย

จะชื้อง่ายขายดีมีกำไร

ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา

1.4 กลอนบทละคร

ตัวอย่าง กลอนบทละคร (บทที่ 10 เรื่องคนนั่งเงาะน้อย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

เมื่อนั้น

ไม่ใส่ใจเป็นหนักหนา

วิ่งไปกอดคอพาคลอลลา

เข้ามานั่งในปราศรัยทัก

มีธุระกังวลใดเทวย

อย่านั่งเลยบอกกูรู้ตระหนัก

แต่มิได้พบพานกันนานนัก

กุดคิดถึงเพื่อนรักจะขาดใจ

1.5 กลอนเสภา

ตัวอย่าง กลอนเสภา (บทที่ 5 เรื่อง ฟังเรื่องสนุก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)	
ครานั้นจึง โฉมเจ้าเฒ่าแก้ว	บวชแล้วร่ำเรียนด้วยเพียรหมั่น
ปัญญาไวว่องคล่องแคล่วครั้น	เรียนเล็งได้ได้นั้นไม่ช้าที่
จนอาจารย์ชยาตลลาดเจลีศว	เถรเถรออกเกรี้ยวอยู่ที่
จะเปรียบเฒ่าแก้วได้นั้นไม่มี	บวชยังไม่ถึงปีก็เจใจ

1.6 กลอนสี่กวาง

ตัวอย่าง กลอนสี่กวาง (บทที่ 8 เรื่อง เทียนน้ำตก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)	
สี่กวางชมธารละทาทวย	ระรินรวยน้ำตกกระเซ็นไหล
ระเร้อยเลาะเซาะหว่างกลางพงไพร	สายน้ำใสแสงส่องทองนที
เห็นกรวดทรายรายเรียงเพียงประดับ	สีสลับเลื่อมพรายหลายหลากสี
ระยิบระยับบัวขาวราวมณี	รื่นฤดีธรรมชาติพิลาสเอย

1.7 กลอนดอกสร้อย

ตัวอย่าง กลอนดอกสร้อย (บทที่ 2 เรื่อง คำอ้อลา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)	
วันเอ๋ยวันนี้	แสนยินดีปรีดาจะหาไหน
รุ่นพี่ศึกษาจบประสบชัย	จึงรวมใจวยพรสุนทรทวี
ให้ก้าวหน้าพาตนและพาชาติ	พันปีนาศพัฒนาสง่าศรี
ครูอาจารย์สถานศึกษา ณ ที่นี้	ยังหวังดีผูกพันนิรันดรเอย

2. ประเภทกาพย์

2.1 กาพย์ยานี 11

ตัวอย่าง กาพย์ยานี 11 (บทที่ 18 เรื่อง แม่จ๋า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)	
แม่จ๋าตวงใจลูก	ยังพันผูกไม่เสื่อมคลาย
รักแม่แนใจหมาย	มุ่งกตเวทีในรัตน
เพราะรู้ว่าแม่รัก	แจ้งประจักษ์จิตอาทร
ห่วงใยไม่แคลนคลอน	รักลูกตั้งดวงชีวัน

2.2 กาพย์ธนูชยางค์

ตัวอย่าง กาพย์ธนูชยางค์ (บทที่ 16 เรื่อง คีตกกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

ฝ่ายทัพเรือพม่า	เลียบบฝั่งเข้ามา	ยึดเมืองตะกั่วป่า
ตะกั่วทุ่งตามทาง	แล้วข้ามสู่เกาะ	มุ่งเหมาะเมืองถลาง
เคราะห์ดีมีนาง	พี่น้องนารี	
เจ้าเมืองม้วยมรณ	ลงไปเสียก่อน	ที่ทัพสาคร
ข้ามมาราวี	แต่คุณหญิงจัน	ไม่พรั่นไพร
นางมุกคินี	อยู่ด้วยช่วยกัน	

3. ประเภทโคลง

โคลงสี่สุภาพ

ตัวอย่าง โคลงสี่สุภาพ (บทที่ 2 เรื่อง คำอ้อลา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

จำใจจำจากไอ	จำลา
ไกลห่างสถานศึกษา	หม่นเศร้า
เคยเรียนเล่นทุกตรา	แสนสุข ยิ่งเอ๋ย
ฝั่งจิตคิดค่าเข้า	หมั่นตั้งกตัญญู
ครูอาจารย์ยิ่งล้ำ	พระคุณ
สอนสั่งทั้งการุณย์	ทั่วหน้า
เป็นศิษย์ท่านมีบุญ	เหลือเอ๋ย
จนตราบสิ้นดินฟ้า	ไปได้ลิ้มเลือน

นอกจากบทร้อยกรองดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนระดับประถมศึกษายังสามารถเรียนคำคล้องจองอันได้แก่ บทกล่อม เพลงพื้นเมือง และบทเพลงซึ่งมีลักษณะเป็นบทร้อยกรอง หรือ คล้ายบทร้อยกรอง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความซาบซึ้งในรสนิยมและความเพลิดเพลิน

1. บทกล่อม

ตัวอย่าง บทกล่อม (บทที่ 3 เรื่อง นกเขาเอ๋ย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)

เจ้านกเขาเถื่อนเอ๋ย	ให้เจ้าอยู่เรือนเลี้ยงน้อง
แม่จะไปขายของ	เลี้ยงน้องเกิดพ่อคุณเอ๋ย
นกเขาเอ๋ย	ชั้นอยู่แต่เข้าจนเย็น
ชั้นเกิดแม่จะฟังเสียงเล่น	เนื้อเย็นเจ้าคนเดียว
นกเขาเอ๋ย	ชั้นอยู่แต่เข้าจนเที่ยง
พระสุริยาบ่ายเบี่ยง	เที่ยวแล้วจงนอนเปลเอ๋ย

2. เพลงพื้นเมือง

2.1 เพลงลำตัด(บทที่ 3 เรื่อง เทียบงานสงกรานต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

ตัวอย่าง

ไอ้แม่เอวกลมผมยาว	แม่กำลัง เป็นสาววัยรุ่น
เหมือนดอกไม้เพิ่งแรกแย้ม	บานแจ่มรับแสงอรุณ
ช่างงามหมดจดสดใส	กลืนก็ชื่นใจหอมกรุ่น
เจ้าโฉมตรุษเอย	ระวัง เนื่อระวังตัวอย่างให้มองมีวะนะแม่คุณ

2.2 เพลงพวงมาลัย(บทที่ 22 เรื่อง เพลงพวงมาลัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

ตัวอย่าง

เอ้อระเหยลอยมา	ประนมมือวันทาขึ้นเหนือเกศ
เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์	ที่สิงสถิตอยู่ทั่วธานี
พวกเราจะร่ำเจลง	ช่วยกันเอื้อนเอ่ยสุนทรวาที
ขอเจ้าเอ๋ยสารภี	เราเป็นคนดีเพราะอนุภาพใดเอย

2.3 เพลงเกี่ยวข้าว(บทที่ 9 เรื่อง เพลงเกี่ยวข้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

ตัวอย่าง

(1) เกี่ยวกันเถิดเอย เอ๋ยเกี่ยวนะแม่เกี่ยว ออย่ามีวะชะแง้แลเหลียว

เดี๋ยวเดี๋ยวจะเกี่ยวก้อยเอย

(2) รำกันเถิดเอย เอ๋ยมาแม่รำ กินข้าวกินปลาอิ่มหน้า

มาเต็นกำรำเคียวกันเอย

3. บทเพลง

ตัวอย่าง (บทที่ 20 เรื่อง ทางชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

เพลง ออย่าลืม

ไอ้เพื่อนเอ๋ย	เราเคยสุขสันต์
เรียนร่วมกัน	หลายวันเวลา
จักต้องพราว	พลัดไปไกลตา

อุราตรอมตรม

เมื่อไรว่หนอ	จะได้เจอกัน
นึกถึงวัน	ที่เคยรื่นรมย์

ห่างกันไกล

สายใยเกลียวกลม

ไม่เคยลืมนั่น

อยู่แห่งไหน

หัวใจไผ่ถึง

ยังติดตรึง

สัมพันธ์ฉันเพื่อน

โปรดอย่าลืม

คะนิงฝันใฝ่

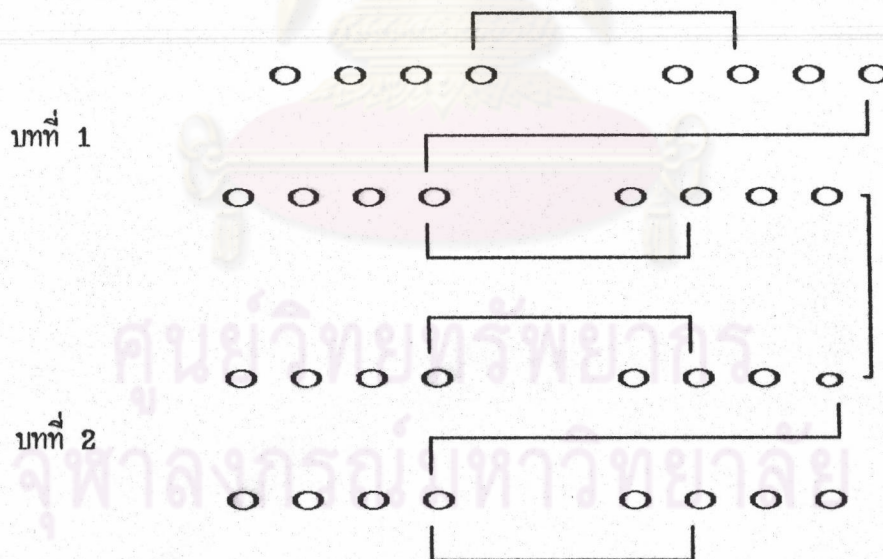
ไมตรีเราเอ๋ย

กล่าวโดยสรุป บทร้อยกรองที่หลักสูตรประถมศึกษากำหนดให้นักเรียนได้เรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีทั้งประเภทกลอน โคลง และกาพย์ อย่างง่าย ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานให้นักเรียน ได้ศึกษาร้อยกรองที่มีความลึกซึ้งขึ้นไป ตามความสนใจและความสามารถของนักเรียนต่อไป

บทร้อยกรองประเภทกลอนสี่

กลอนสี่เป็นบทร้อยกรองที่ไม่ปรากฏในตำราประพันธ์ แต่มีการประยุกต์ใช้เนื่อง จากมีวรรคละ 4 คำ ทำให้ง่ายต่อการอ่านสำหรับเด็กเริ่มเรียน

กลอนสี่ 1 บท มี 4 วรรค วรรคละ 4 คำ มีสัมผัสเชื่อมโยงดังแผนผังต่อไปนี้

ข้อบังคับ

1. ใช้วรรคละ 4 คำ อักษรนำจะใช้ควบกันแล้วนับเป็นคำเดียวหรือ นับเป็น 2 คำก็ได้
2. คำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำของวรรคที่ 2 ได้ทุกคำ แต่นิยมสัมผัสในคำที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 คำสัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 4 ในบทแรก สัมผัสกับคำสุดท้ายในวรรคที่ 2 ของ บทที่ 2
3. ต้องแต่งขึ้นต้นด้วยบาทเอก จบลงด้วยบาทโท

การอ่านกลอนสี่

จังหวะกลอนสี่เป็น 2/2 ตลอด เช่น

แม่แพะ/แะมา

มาทา/ถั่วแระ

มีถั่ว/เยอะแยะ

ลูกแพะ/ตีใจ

ตัวอย่างที่ 1 กลอนสี่ (บทที่ 11 เรื่อง โรงเรียนสี่เขียว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2)

ชมป่า

มะปริงมะปราง	ขึ้นข้างมะพร้าว
มะกรูดมะนาว	ร่วงกราวมะยม
กระจิบกระจอก	กระรอกเสียงขรม
กระต่ายตากลม	ประสมเสียงใส
เสื่อโคร่งวิ่งมา	หมาป่าวิ่งไป
กระหิ่งวิ่งไล่	ช้างใหญ่วงงยาว
ดอกแก้วร่วงพรู	ประตูร่วงพราว
สีเหลืองแกมขาว	งามราวปูพรม

ตัวอย่างที่ 2 กลอนสี่ (บทที่ 14 เรื่อง ระวัง...อันตราย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2)

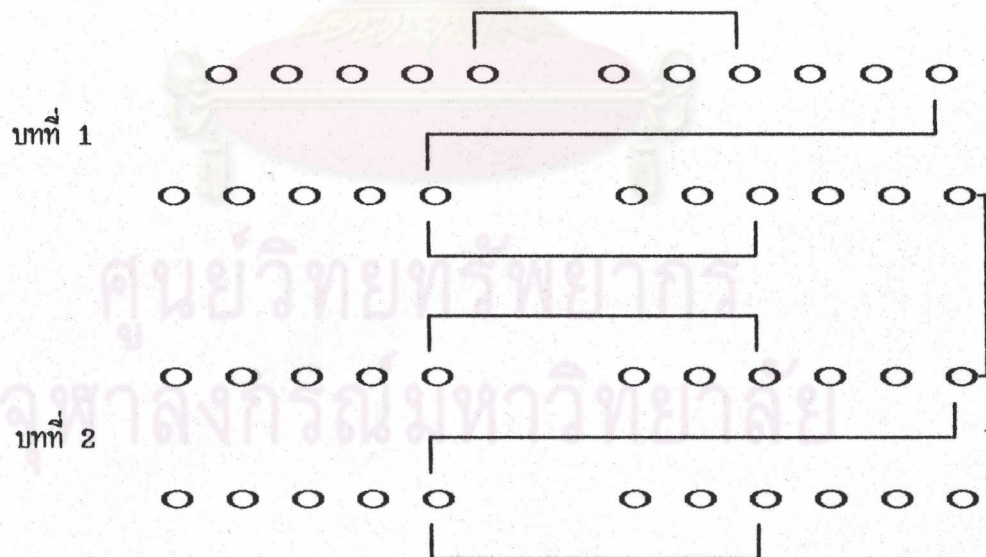
สระน้ำใส

ในสระน้ำใส	ปลาใหญ่ปลาเ็น้อย
ปลาชิวปลาสร้อย	ล่องลอยอวดลาย
ต้นไทรใบหนา	พุดราเรียงราย
เคลื่อนตามหาดทราย	ใบส่ายตามลม
ศาลาริมทาง	สร้างไว้ให้ร่ม
คนแวมะมาชม	สุขสมเพลินตา
ในสระน้ำใส	น้ำใจใสกว่า
ใจจริงมีค่า	ยิ่งกว่าสิ่งใด

บทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11

กาพย์ยานี 11 เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีการกำหนดคณะ พยางค์ คล้ายฉันทลักษณ์ และนิยมสัมผัสคล้ายกลอน

กาพย์ยานี 1 บท มี 2 บาท 1 บาท มี 2 วรรค วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 6 คำ รวมบาทละ 11 คำ มีแผนผังดังนี้

ข้อบังคับ

1. วรรคหน้ามี 5 คำ วรรคหลังมี 6 คำ รวม 2 วรรคเป็น 1 บาท นับ 2 บาทเป็น 1 บท แต่งอย่างน้อยต้องแต่ง 1 บท (4 วรรค) เสมอ ในวรรคหนึ่ง ๆ จะใช้คำเกินกว่ากำหนดบ้างก็ได้ แต่ต้องเป็นคำที่ประกอบด้วยสระเสียงสั้น

2. ให้คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 3 ของวรรค ที่ 2 (บางที่เลื่อนมาสัมผัสกับคำที่ 1 ของวรรคที่ 2 บ้างก็ได้) และให้คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำที่ 5 ของวรรคที่ 3 ถ้าจะแต่งต่อไป ต้องให้คำสุดท้ายของบทต้น สัมผัสกับคำ สุดท้ายของวรรคที่ 2 ของบทต่อไป คล้ายกับสัมผัสของกลอน หรือจะแต่งให้บาทที่ 2 สัมผัสกัน เหมือนบาทที่ 1 ก็ได้ คือให้คำที่ 5 ของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำที่ 3 ของวรรคที่ 4

3. ถ้อยคำที่ใช้ในวรรคเดียวกัน นิยมให้มีสัมผัสใน เหมือนกลอนจึงจะไพเราะ

4. คำสุดท้ายของบทห้าม ใช้คำตายหรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์

การอ่านกาพย์ยานี 11

จังหวะของกาพย์ยานี 11 คือ 2/3 3/3 เช่น

ลูกหมา/ชาลีดำ

ลูกแมวขำ/ดำตาโต

ลูกแมว/ก็มีโบ

ดูโมโห/โบลีดำ

ตัวอย่างที่ 1 กาพย์ยานี 11 (บทที่ 28 เรื่อง รักเมืองไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1)

เจอกันใหม่วันเปิดเรียน

โรงเรียนปิดแล้วนะ

เด็กเด็กจะยังต้องเรียน

ถ้าไม่อ่านและเขียน

ที่เคยเรียนจะลืมไป

ไม่เล่นจนลืมงาน

ทำงานบ้านช่วยผู้ใหญ่

เด็กดีมีน้ำใจ

เจอกันใหม่วันเปิดเรียน

ตัวอย่างที่ 2 กาพย์ยานี 11 (บทที่ 15 เรื่อง ผู้นำเพื่อประโยชน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2)

เด็กดีต้องกล้าหาญ

หมั่นทำงานและศึกษา

เรียนดีมีปัญญา

แก้ปัญหาได้เร็วไว

กตัญญูรู้คุณท่าน

ตามโบราณท่านสอนไว้

บำเพ็ญประโยชน์ไป

พาชาติไทยให้เจริญ

การสอนอ่านบทร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วิธีการอ่านร้อยกรองตามหลักเกณฑ์
2. วิธีอ่านร้อยกรองให้ไพเราะ
3. วิธีการอ่านทำนองเสนาะ (สำหรับบทร้อยกรองบางชนิด)

1. วิธีการอ่านร้อยกรองตามหลักเกณฑ์ อ่านได้ 2 แบบ คือ

1.1 อ่านเหมือนร้อยแก้ว แต่เว้นวรรคตอน และมีจังหวะ ตามคำสัมผัสคำที่ขีดเส้นใต้ คือ คำที่จะลงจังหวะ เวลาอ่านเคาะจังหวะไปด้วย เช่น

<u>กลอนสี่</u>	<u>วันหนึ่งม้าแก่</u>	<u>นอนแผ่ชูด</u>
	<u>เด็กสิบคนรอ</u>	<u>ขอขี่ทุกวัน</u>
	<u>บ้างว่าแก่มาก</u>	<u>ไม่ยากขี่มัน</u>
	<u>แก้คนพากัน</u>	<u>อยู่บ้านพอใจ</u>
<u>กลอนหก</u>	<u>ผู้ใดเป็นมิตร</u>	<u>จิตคิดต้องกันทรราษ</u>
	<u>มีความยินดีปรีดา</u>	<u>ยิ่งกว่ามีสินเงินทอง</u>
	<u>แม้มีสิ่งใดที่ข้องขัด</u>	<u>มิตรช่วยกำจัดที่ขัดข้อง</u>
	<u>ช่วยทำให้สมอารมณ์ปอง</u>	<u>กิจการทั้งผองช่วยคิด</u>
<u>กาพย์ยานี</u>	<u>เมื่อแรกลูกเกิด</u>	<u>ถือกำเนิดขึ้นในครรภ์</u>
	<u>แม่รักแม่สร้างสรรค์</u>	<u>สิ่งดีงามให้ทันที</u>
	<u>แม่ทำแม่คิดชอบ</u>	<u>ตามระบอบแห่งความดี</u>
	<u>เพื่อสร้างให้ลูกรมี</u>	<u>สมบูรณ์สุขทั้งกายใจ</u>

1.2 อ่านเป็นทำนองตามฉันทลักษณ์ ซึ่งมีวิธีอ่านให้สำเนียงสูงต่ำ หนักเบา เอื้อนเสียง และเน้นเสียงสัมผัสให้ชัดเจนไพเราะ มีจังหวะและคลื่นเสียงก้องวานขึ้นลง ทำให้เกิดอารมณ์คล้ายตามเสียงนั้น ๆ การอ่านแบบนี้เรียกว่า การอ่านทำนองเสนาะ

เมื่อนั้น	ศรีสันต์ครั้นเห็นพระสังข์ทอง	(สูง)
พาเที่ยวเลี้ยวเลียบเวียนวง	พบเทวดั่งประสงค์จำนงนิก	(ต่ำ)
หยิบศิลามาทงลง ไปด้วย	เอียงหูคอยฟังไม่ตั้งกิก	(สูง)
ชะ โงกตามลง ไปใจทักทัก	แลลึกเป็นหมอกมืดมัว	(ต่ำ)

ประเภทกาพย์ ถ้ากาพย์มีลักษณะเหมือนกลอน คือบทหนึ่งมี 2 บรรทัด บรรทัดละ 2 วรรค เช่น กาพย์ยานีมีวิธีอ่านตรงกันข้ามกับกลอน คือ บรรทัดที่ 1 ของแต่ละบท อ่านด้วยเสียงต่ำ บรรทัดที่ 2 อ่านด้วยเสียงสูง เช่น

หาได้ใช้ประหยัด	รู้จัดสิ่งฟุ่มเฟือย	(ต่ำ)
ตั้งใจหาได้เรื่อย	รู้จับจ่ายให้พอดี	(สูง)
ไม่ซำมีเงินใช้	ทานานไปเป็นเศรษฐี	(ต่ำ)
บ้านเมืองยามทุกข์มี	ได้อาศัยไทยช่วยไทย	(สูง)

ส่วนกาพย์ชนิดอื่น มีวิธีอ่านโดยเฉพาะ ซึ่งยากสำหรับเด็กประถม

ประเภทโคลง มีวิธีอ่านโดยเฉพาะของแต่ละชนิด ในที่นี้จะกล่าวแต่โคลงสี่สุภาพ ซึ่งมีในหลักสูตรประถมศึกษา เช่น

ไครรานไครรุกดาว	แดนไทย	
ไทยรบจนสุดใจ	ชาติต้น	(ต่ำ)
เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแล	(สูง)
เสียชีพไปเสียสิ้น	ชื่อกองเกียรติงาม	

จะเห็นว่าบรรทัดที่ 2 วรรคหลังสุดท้าย ถ้าเป็นอักษรกลางให้ลงเสียงต่ำ แต่ถ้าเป็นอักษรสูงหรือต่ำ จะออกเสียงสูงหรือต่ำก็ได้ ส่วนบรรทัดที่ 3 จะอ่านออกเสียงระดับสูงกว่าบรรทัดก่อน ๆ

2. วิธีอ่านร้อยกรองให้ไพเราะ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ คือ

2.1 คำที่เป็นอักษรสูง เช่น ทรรษา ลิน สม สร้างสรรค์ ศรีสันต์ สังข์ ให้ขึ้นเสียงสูง แม้จะอยู่ในบรรทัดที่ต้องออกเสียงต่ำ แต่ถ้าเป็นโคลงสี่สุภาพ อาจจะหลบเสียงลงมาต่ำก็ได้ แล้วเอื้อนเสียงทอดยาวให้ไพเราะ

2.2 บางบรรทัดที่มีหลักว่าต้องออกเสียงสูง หรือเสียงต่ำ อาจจะไม่เป็นตามหลักเกณฑ์ก็ได้ต้องพิจารณาดังนี้คือ ในบรรทัดนั้นออกเสียงต่ำ แต่คำส่วนใหญ่เป็นอักษรสูงก็อ่านเสียงสูงจะทำให้ไพเราะกว่าอ่านด้วยเสียงต่ำ แต่โดยทั่วไปควรอ่านตามหลักเกณฑ์ก่อน ถ้าไม่ไพเราะจึงค่อยเปลี่ยน

2.3 คำบางคำที่รับสัมผัสคำหน้า ต้องอ่านออกเสียงตามคำหน้าด้วย เช่น นางให้นอบจิตบิตร คำว่า บิตร อ่านว่า บิต-ตอน เพื่อให้สัมผัสกับ คำว่า อภิวันท์ ต้องอ่านว่า อบ-พิ-วัน เพื่อให้สัมผัสกับคำว่า "รพ" (เคารพ) ดังนั้น ถ้าอ่านว่า เข้าไปเคารพอบพิวัน จะไพเราะกว่า

เข้าไปเคารพอะพินัน ในการอ่านต้องฝึกให้นักเรียนสังเกตและใช้สายตาอ่านข้อความล่วงหน้าก่อน ออกเสียงอ่าน จึงจะได้อ่านได้ถูกต้องทั้งถ้อยคำและจังหวะ

2.4 ใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมกับข้อความที่อ่านด้วย เช่น ข้อความที่แสดงความตื่นเต้น เร้าใจในการรบสงคราม หรือแสดงอารมณ์โกรธเกรี้ยว ต้องใช้น้ำเสียงแสดงถึงอารมณ์นั้นด้วย เช่น กระแทกเสียง ทำเสียงดังท้าว จังหวะกระชั้น เป็นต้น ถ้าข้อความแสดงความเมื่อนวล หรือ ชมธรรมชาติก็ให้น้ำเสียงอ่อนหวาน ถ้าแสดงความโศกเศร้า ใช้น้ำเสียงแผ่วคราญทอดเสียงให้ ละห้อย เป็นต้น

3. ทำนองพิเศษสำหรับร้อยกรองบางชนิด ทำนองพิเศษ เช่น กลอนเสภาจะต้องเป็น การขับทำนอง เรียกว่า ขับเสภา และมีเครื่องให้จังหวะ คือ กรับ ประกอบการขับ อาจจะ ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกขับเมื่ออ่านทำนองเสนาะ ได้คล่องแคล่ว

ส่วนกลอนบทละครก็มีวิธีอ่าน และขับร้องเป็นทำนองเพลงตามลักษณะของกลอนบทละคร และการเล่นละคร อาจจะฝึกให้เด็กอ่านและขับร้องเป็นพิเศษ สำหรับนักเรียนที่มีพรสวรรค์และมีความสามารถพิเศษในเรื่องนี้ เพราะทำนองพิเศษเช่นนี้ นักเรียนย่อมมีความสามารถไม่เท่ากัน นักเรียนที่ไม่สามารถจะขับหรือร้องทำนองได้ ถ้าถูกบังคับจะเกิดความเบื่อหน่าย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อร้อยกรอง ดังนั้นทำนองเสนาะพิเศษเช่นนี้จึงไม่ควรบังคับให้นักเรียนทุกคนทำได้

ขั้นตอนการสอนอ่านบทร้อยกรอง ควรดำเนินการดังนี้ คือ

1. ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองในใจ เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาว่า
  - เป็นร้อยกรองประเภทไหน
  - มีทำนองอ่านเป็นอย่างไร
  - มีคำศัพท์ใดบ้างที่ยังไม่ทราบความหมาย
  - บทร้อยกรองกล่าวถึงอะไร มีใจความว่าอย่างไร

บางครั้งอาจจะแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ศึกษาตามหัวข้อข้างต้นก็ได้

2. ถามนักเรียนตามหัวข้อดังกล่าว หรือถ้าแบ่งกลุ่มทำก็จะให้แต่ละกลุ่มออกมา รายงานให้เพื่อน ๆ ฟัง
3. ให้นักเรียนศึกษาความหมายของคำและวิธีอ่าน (ถ้ามีคำยาก) จากพจนานุกรม
4. อ่านเป็นจังหวะ โดย เคาะจังหวะไปด้วย อาจใช้วิธีอ่านดังนี้
  - อ่านพร้อมกันทั้งชั้น
  - ผลัดกันอ่านแถวละบรรทัด

-ผลักดันอ่านแถวละวรรค

-อ่านทีละคน

5. อ่านเป็นทำนองเสนาะ ตามฉันทลักษณ์โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง ถ้าเป็นร้อยกรองประเภทใหม่ักเรียนยังไม่เคยอ่านมาก่อน ครูต้องอ่านนำเป็นตัวอย่าง หรือถ้าเป็นทำนองพิเศษควรใช้วิทยากรหรือเทปบันทึกเสียงก็ได้ แต่ถ้าครูสามารถอ่าน ชับ หรือร้องได้เองจะให้ประโยชน์มากกว่า ถ้าทบทวีแสดงท่าทางประกอบได้ ก็ให้นักเรียนแสดง

6. ถ้านักเรียนกลุ่มใด หรือแถวใด อ่านไม่ถูกต้อง ให้นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ช่วยกันแก้ไข ถ้ายังไม่ถูกต้องครูช่วยแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

7. แบ่งกลุ่มนักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อบทร้อยกรอง ที่อ่านในเรื่องต่อไป

-ความไพเราะของบทร้อยกรอง

-คำศัพท์ และความหมายที่น่าสังเกต

-การใช้ถ้อยคำ สำนวน โทนบทร้อยกรอง เช่น ด้านเนื้อหา ความคิดที่ได้จากเนื้อหา ความซาบซึ้ง

8. ให้จดข้อคิด หรือ สำนวน คำคม ภาษิต ที่ได้จากบทร้อยกรองไว้ในสมุดภาษาไทย หรือสมุดส่วนตัวของนักเรียนเอง เพื่อใช้เป็นตัวอย่าง

9. ปรับปรุงการอ่านของนักเรียนให้ดีขึ้น ไพเราะขึ้น อาจจะใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกการอ่านของนักเรียนไว้ แล้วเปิดฟังเพื่อหาข้อบกพร่อง และเปรียบเทียบกับบทอ่านที่ถูกต้อง และไพเราะของครู เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เทลเลอร์ (Taylor, 1969) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากการสอนตามโปรแกรมเสร็จสิ้นลง ปรากฏผลว่า นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนจากเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าเดิม และยังพบว่า การให้นักศึกษาได้เรียนจากเพื่อนยั่งยืนเท่าไร ก็จะยิ่งได้รับประโยชน์จากการเรียนมากขึ้นเท่านั้น

เชฟเวอร์ และ นิน (Shaver and Nuhn, 1971) ได้ศึกษาโดยการให้เด็กสอนกันเองระหว่างเด็กเก่งกับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ในวิชาการอ่านและเขียน พบว่าการให้เด็กสอนกัน

เองมีประสิทธิภาพในการเพิ่มคะแนนของกลุ่มทดลองในการทำแบบทดสอบ STEP (Standard Test of Educational Progress) เกี่ยวกับการอ่านและการเขียน และยังแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของกลุ่มตัวอย่างอีกหลายคนที่จะพัฒนาความสามารถของเขาให้ไปถึงขีดสูงสุด นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบผลจากการให้เด็กสอนกันเองในอัตราส่วนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 1 ต่อ 1 กับ 1 ต่อ 3 ผลปรากฏว่าภายหลังการทดลอง 1 ปี เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนต่ำใน ระดับ 10 นั้น กลุ่มที่สอนโดยใช้อัตราส่วนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 1 ต่อ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยใช้อัตราส่วนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 1 ต่อ 3 อย่างมีนัยสำคัญ

เจียร์ (Geer, 1978) ได้ศึกษาผลของการให้นักเรียนสอนกันเอง โดยมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในระดับ 1 เป็นผู้เรียน และมีนักเรียนระดับ 6 เป็นผู้สอน ใช้วิธีสอนแบบไม่มีโครงสร้างและแบบสังเคราะห์นักเรียนผู้สอนจะได้รับการฝึกวิธีสอนทั้งสองแบบ และผลจากการทดลองปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการสอนแบบให้เพื่อนช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการอ่านไม่แตกต่างกัน แต่อัตมโนทัศน์ของเด็กที่ได้รับการสอนจากเพื่อนเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนจากเพื่อน

เอ็ม เอ เอ เซลานี (M. A. A. Celani, 1979) ได้ทำการศึกษาเรื่องราวการนำเอาวิธีสอน โดยการให้เพื่อนช่วยสอน ไปพัฒนาทักษะในการสื่อสารของนักเรียน (Communication Skills) โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 66 สัปดาห์ จากการวิจัยพบว่าการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างนักเรียนผู้สอนในแต่ละกลุ่ม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่ก็มีความสามารถในการสื่อสารดีขึ้น

ชุก (Shook, 1981) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนแบบ 1: 1 กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีเดิม โดยนักเรียนกลุ่มทดลอง เขียนเรียงความได้ถูกต้องตามกฎไวยากรณ์มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติได้มีพัฒนาการในการเรียนอย่างเห็นได้ชัด ส่วนครูผู้สอนก็มีความเห็นว่าการสอนด้วยวิธีให้เพื่อนช่วยสอนใช้ได้ดีในการสอนเขียน และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนดีขึ้นมาก

เอลลิส (Ellis, 1981) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนกับที่เรียนกับครูตามปกติ โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 11 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยทั้งสองกลุ่มเรียนบทเรียนที่มีเนื้อหาเดียวกัน และใช้เวลา

ในการเรียนทั้งสิ้น 6 คาบ หลังจากนั้นให้เขียนเรียงความเรื่องเดียวกัน แล้วนำมาเปรียบเทียบคุณภาพด้านการเขียน จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนกับครูตามปกติ นอกจากนี้ยังพบว่ามีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนดีกว่า และมีข้อผิดพลาดในการเขียนน้อยกว่ากลุ่มที่มีครูสอนตามปกติ

โฟการ์ตี และแวง (Fogarty and Wang, 1982) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้นักเรียนสอนกันเอง โดยใช้นักเรียนระดับ 6, 7 และ 8 สอนนักเรียนระดับ 1, 2, 3, 4 และ 5 ในวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาคอมพิวเตอร์ กลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้สอนได้รับคำแนะนำจากครูประจำวิชาและผู้วิจัยก่อนทำการสอน การสอนในวิชาคณิตศาสตร์ใช้อัตราส่วนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 1:2 ส่วนวิชาคอมพิวเตอร์ใช้การสอนเป็นรายบุคคล 1:1 ทำการสอนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาทีเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลจากการศึกษาปรากฏว่า วิธีการให้นักเรียนสอนกันเองทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยภายในประเทศ

ทรงสถิตย์ กิตติคุณวัจนะ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการให้นักเรียนสอนกันเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนวัดบวรเมษนาคลระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2521 จำนวน 84 คน โดยใช้เวลาในการทดลองสอน 1 ภาคการศึกษา โดยใช้วิชาภาษาอังกฤษ และอัตราส่วนระหว่างนักเรียนผู้สอน และนักเรียนผู้เรียนเท่ากับ 1 : 2 และหลังจากการทดลองสิ้นสุดลงให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หลังจากนั้น จึงนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการทดลองสอนมาเปรียบเทียบโดยใช้ t-test จากผลการวิจัยพบว่า คะแนนของนักเรียนที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนสูงกว่าคะแนนของนักเรียนที่เรียนตามปกติ

ช่อแก้ว โภคสุนทร (2525) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยมีกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกับปานกลางเป็นผู้สอนสอนทั้งหมด 14 คาบ ๆ ละ 50 นาที ใช้ผู้สอน 11 คน ต่อผู้เรียน 33 คน ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 กลุ่มหลังจากสิ้นสุดการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนกับผู้สอนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับผู้สอนที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุกัน เทียนทอง (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยครู กลุ่มเพื่อน

และศึกษาด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลำตวน ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 64 คน แยกเป็น 4 กลุ่ม ละ 16 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับความช่วยเหลือเสริมจากครู กลุ่มที่ 2 ได้รับความช่วยเหลือเสริมจากกลุ่มเพื่อน จำนวน 8 คน อัตราส่วนระหว่างนักเรียนผู้สอนกับนักเรียนผู้เรียนเท่ากับ 1:2 กลุ่มที่ 3 ได้รับความช่วยเหลือเสริมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่ม ๆ ควบคุมที่สอนตามปกติ ทั้ง 4 กลุ่มเรียนเรื่อง ทศนิยม และทำแบบฝึกหัดทั้งหมด 12 ฉบับ หลังจากการทดลองสิ้นสุดลง ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำคะแนนมาทดสอบค่าไครสแควร์ (X^2) ผลปรากฏว่าการสอนช่วยเหลือเสริมจากกลุ่มเพื่อน การศึกษาด้วยตนเอง และการสอนโดยครู ให้ผลไม่แตกต่างกัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของกลุ่มเพื่อนที่ทำหน้าที่สอนหลังจากสิ้นสุดการสอน สูงกว่าก่อนดำเนินการสอน

เพ็ญสุข ภูตระกูล (2528) ได้ทำการวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนกับที่เรียนด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนราชดำริ ภาคต้น ปีการศึกษา 2527 จำนวน 72 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 36 คน โดยกลุ่มที่ 1 เรียนโดยวิธีให้เพื่อนช่วยสอน อัตราผู้เรียนต่อนักเรียนผู้เรียนเท่ากับ 1:1 กลุ่มที่ 2 ศึกษาด้วยตนเอง ทั้งสองกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อนคละกัน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ โดยใช้แผนการสอน 2 ชุด ที่มีเนื้อหาเดียวกัน หลังจากการสอนเสร็จสิ้นลง ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น แล้วจึงนำคะแนนที่ได้จากการสอบทั้ง 2 กลุ่ม มาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน โดยการทดสอบค่า t (t -test) ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยตนเอง

จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการให้นักเรียนสอนกันเอง ที่ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมมานั้นสรุปได้ว่า การให้นักเรียนสอนกันเองทั้งในรูปแบบของ "เพื่อนสอนเพื่อน" หรือการให้นักเรียนชั้นสูงกว่ามาช่วยสอนนักเรียนชั้นต่ำกว่า หรือเรียกว่า "วิธีพี่สอนน้อง" ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและวิธีดังกล่าวยังมีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ในด้านการศึกษาและด้านสังคม สำหรับในระดับประถมศึกษา ยังไม่มีผู้สนใจเกี่ยวกับการนำ "วิธีพี่สอนน้อง" มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลการสอนช่วยเหลือเสริมด้วย "วิธีพี่สอนน้อง" ที่มีต่อความสามารถในการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2